

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der balie bij het Hof van Beroep te Gent, op Zaterdag, 3 december 1960

CARYL CHESSMAN: HET PROCES VAN DE DOODSTRAF

Rede uitgesproken door Mr Paul VAN MALLEGHEM, advocaat bij het Hof van Beroep te Gent

Op zaterdag 3 juli 1948 wordt een jonge man van 27 jaar in de staatsgevangenis van San Quentin in Californië binnengebracht en opgesloten in de afdeling der ter dood veroordeelden.

Maandag 2 mei 1960. Deze zelfde Chessman verlaat de grimmige Doden Gang. Zijn weg leidt niet naar de vrijheid, maar naar de dood. 11 jaar, 10 maanden en 7 dagen nadat op 25-6-1948 rechter Charles W. Fricke van de County Court van Los Angeles, twee doodstraffen en een hele reeks gevangenisstraffen, zoals de Californische wet toelaat (1), tegen hem heeft uitgesproken, wordt er eindelijk, maar dan in de gaskamer, een einde gesteld aan de onzekerheid die Chessman als een vreselijke kanker is blijven knagen.

* * *

Wie was Chessman, ervan beschuldigd de «bandiet met het rode licht» te zijn? De publicisten hebben hem zowel een geniale misdadiger genoemd (Los Angeles, Daily News, 22-5-1948) (2) als een talentvolle schrijver (L. Sacks in de New York University Law Review, bij de bespreking van het boek «Trial by Ordeal», gepubliceerd in juli 1955) (3).

Het komt niet onnodig voor zijn «personaliteitsdossier» (4) — om de terminologie van de moderne criminoloog te gebruiken — even open te slaan.

Caryl Whittier Chessman werd geboren de 27-9-1921 te Saint Joseph in de staat Michigan. Zijn moeder was een vondelinge, geadopteerd door een echtpaar zeer gelovige baptisten. Ze was goed en zacht en door haar leerde de kleine Whit God kennen, zoals hij zelf zegt. Zijn vader was een eenvoudige man, die hard werkte om in het bestaan van zijn gezin te voorzien, maar die weinig succes kende in zijn beroepsleven en dikwijls van beroep veranderde. Chessman was enig kind en zijn prille jeugdijaren schijnen gelukkig te zijn geweest.

Maar na enkele jaren reeds kwam de ziekte dit geluk verstoren. De kleine Chessman leed achtereenvolgens aan pneumonie, asthma, hersenvliesontsteking, difterie. Zijn moeder liep bij een verkeersongeval een breuk op van de ruggengraat en bleef voor haar leven beneden het middel geheel verlamd. Het gezin geraakte door de medische uitgaven en de financiële verliezen van de vader in de jaren 1930-35 diep in de schuld. Toen Chessman 14 jaar oud was, poogde zijn vader zelfmoord te plegen.

Al deze gebeurtenissen moeten op de psychologische ontwikkeling van Chessman diepe sporen hebben nagelaten. De mislukking van zijn vader revolteerde hem tegen de maatschappij (5). Zijn eerste diefstallen pleegde hij om zijn ouders wat extra-levenswaren te bezorgen.

Stilaan geraakte Chessman aldus in de wereld van de misdaad. Hij werd wrokkig tegen de maatschappij en tegen de God van zijn kinderjaren. Hij liep thuis weg en werd een graag gezien lid van een bende, bestaande uit jongens met gangster-allures en hun vriendinnetjes. Hij begon regelmatig te stelen, vuurwapens te hanteren en kleine overvalletjes te plegen. Hij leerde zijn vak grondig kennen.

In september 1937, op 16-jarige ouderdom, werd hij voor het eerst naar het verbeteringsgesticht gezonden: de «verbeteringsfabriek» zoals hij het noemt. Hij werd er nog slechter. Zijn getuigenis over de jeugdafdeling der gevangenis waar hij een tijd verbleef is verpletterend: «Weer zo'n waanzin, zegt hij in Dodencel 2.455 (6), al die jongens bij elkaar te persen — de stomelingen en de intelligenten, de wolven en de lammeren, de romantieke dwazen en de geestelijk gestoorde — en ze daar dan weken samen te laten zitten, terwijl hun zaken traag door de gerechtelijke molen draaiden. Ze kregen alle tijd om te vechten en te gokken, te kankeren en plannetjes

te maken, te dromen, te bluffen, de zwakken te mishandelen of te perverteren, om een hiërarchie te vormen, berustend op sluwheid en brute kracht.»

Na een dergelijk verblijf van 7 maanden, bleef hij een paar maanden vrij, om daarna opnieuw, ditmaal voor autodiefstal, door de kinderrechter op 27-5-1938 naar het verbeteringsgesticht te worden verwezen. Hij verbleef er opnieuw een jaar.

Dan volgen 9 jaren van misdaden plegen en straffen uitzitten, vóór zijn definitieve aanhouding in januari 1948. Onnodig een detaillijst aan te leggen: diefstallen, overvallen, valsheden in geschriften, ontsnappingen, gevechtspartijen, vuurgevechten met de politie.

Chessman was een echte gangster geworden. Inmiddels was hij in de zomer van 1940 gehuwd, maar zijn echtgenote zou later en nog vóór zijn definitieve aanhouding de echtscheiding bekomen. Tijdens die beruchte periode verbleef hij nochtans meer in de gevangenis dan er buiten.

Van einde januari 1941 tot 8 december 1947, op enkele maanden na, toen hij in 1943 er in slaagde uit de staatsgevangenis te Chino te ontsnappen, was hij de gast geweest van de bekende staatsgevangenis van Californië: San Quentin, Chino, Folsom. Zijn verblijf in de gevangenis schijnt minder nadelig op hem te hebben ingewerkt dan de jaren in de verbeteringsgestichten: hij studeerde wat en vervulde verscheidene administratieve bezigheden. Hij was nochtans hoegenaamd niet verzoend met de maatschappij en zou na zijn voorwaardelijke vrijlating in december 1947 (7) opnieuw een indrukwekkende reeks misdrijven plegen. Hij was het type geworden van de onverbeterlijke recidivist, zelfs meer, van de echte gewoontemisdadiger.

Aldus illustreert de voorgeschiedenis van het geval Chessman op sprekende wijze het verband tussen jeugdmisdadigheid en misdadigheid in het algemeen. Na de tweede wereldoorlog was op dit verband reeds gewezen o.m. door de bekende Zwitserse kinderrechter Dr. Frey (8), die aan de hand van een reeks enkwetten in het kanton Bazel tot het besluit kwam dat 55 % van de minderjarigen die in verbeteringsgestichten werden opgesloten in herhaling vervielen, en dat 25 % gewoontemisdadigers werden. Maar tevens wees Dr. Frey erop hoe het volstrekt noodzakelijk is, om het gevaar voor zedelijke besmetting te vermijden, de onverbeterlijke psychopaten — volgens hem biologisch en erfelijk gedetermineerd — af te zonderen van de andere, achterlijke of sociaal verwaarloosde minderjarigen, hetgeen evenwel een ernstige schiftingsmethode zou veronderstellen.

Bij gebrek aan voldoende gegevens en een methode die terzake doelmatig zou zijn, zal ik het niet wagen Chessman in de ene of de andere categorie onder te brengen.

* * *

Na amper 45 dagen vrijheid werd Chessman op 23-1-1948 opnieuw aangehouden. Hij zou nooit meer vrijkomen. Op 21-5-1948 werd hij door een jury samengesteld uit elf vrouwen en één man, schuldig verklaard aan 17 van de 18 misdrijven waarvoor hij vervolgd was. Voor twee van deze misdrijven, nl. twee gevallen van zgn. ontvoering met het oogmerk van beroving, werd hij ter dood veroordeeld, in toepassing van de zgn. «Kleine Lindberghwet» (artikel 209 van het Californisch Strafwetboek). Hij werd daarenboven veroordeeld tot 15 verschillende gevangenisstraffen. De twee vermelde gevallen van «ontvoering» betreffen in feite twee aanrandingen van een vrouw door de «bandiet met het rode licht», maar wat zien we?

De roof waarbij het slachtoffer alleen maar gegrepen werd of vastgehouden tijdens de roofoverval of een poging daartoe, viel volgens de toenmalige interpretatie van de Californische wet onder de term «ontvoering met het oogmerk van beroving».

De baldadigheden van de «bandiet met het rode licht», die zijn vrouwelijke slachtoffers onder bedreiging van zijn wapens had verkracht, verklaren de onverbiddelijke uitspraak van de jury, hoewel voor dit feit alleen, indien het niet gepaard ging met roof, geen doodstraf kon worden opgelegd. Enige jaren later nochtans zou de wet aangevuld worden en werd er uitdrukkelijk bepaald dat enkel de eigenlijke wegvoering van mensen met het oogmerk om te roven, de werkelijke kidnapping, als ontvoering diende te worden aanzien. Dit is wel een tragisch aspect van het geval Chessman.

* * *

Ondanks de veranderde wetgeving, en hoewel het arrest slechts op 18-12-1951 werd geveeld, werd het verhaal van Chessman door het Hoogste Gerechtshof van Californië afgewezen (9). Inmiddels had Chessman dankbaar gebruik gemaakt van het feit dat de griffier, Ernest R. Perry die het stenografisch verslag had gemaakt van de debatten vóór de jury, twee dagen vóór de uitspraak was overleden zonder dat zijn nota's in gewoon schrift waren overgezet. Hij vroeg nieuwe debatten aan, maar die werden hem achtereenvolgens door het Hoogste Gerechtshof van Californië en de Supreme Court van de V.S. geweigerd (10).

Deze incidentele procedure liep jaren aan en verklaart hoe aldus drie en een half jaar verliepen tussen de eerste uitspraak (in mei 1948) en de bevestiging ervan door het Californische Hof (in december 1951). Een nieuw verhaal bij het Hoogste Gerechtshof te Washington werd eveneens afgewezen en toen een nieuwe executiedatum op 27-6-1952 was vastgesteld leek het er naar dat de zaak Chessman afgelopen was. Ze zou nog 8 jaar aanslepen.

Hoe is dit te verklaren? Met een bewonderenswaardige kalmte voor iemand die bestendig de bedreiging van de dood over zich voelt gaan, maar tevens met een verbeterd beslistheid om *alles*, maar dan ook *alles* te wagen om in leven te blijven, zou Chessman alle wettelijke verhaalmiddelen uitputten om uitstel van executie, genade of herziening van zijn proces te bekomen.

Terwijl hij bij de behandeling van zijn zaak vóór de jury en zijn eerste verhalen bij de Hogere Gerechts-hoven zichzelf had verdedigd (11) en aldus «een dwaas als cliënt had», volgens zijn eigen bekentenis, werd hij bij zijn herhaalde pogingen om herziening te bekomen bijgestaan door bekende advocaten, als Berwy A. Rice, Georges T. Davies en Jerome Duffy. Maar het meeste vertrouwen heeft hij blijkbaar geschonken aan Miss Rosalie Asher, advocaat te Sacramento, over wie hij in zijn tweede boek «Vuurproef» schrijft (blz. 31): «Ik was deze vrouw veel dank verschuldigd voor haar juridische adviezen en wijze raadgevingen, waaraan ik zoveel steun had gehad gedurende de lange jaren, waarin ik vervuld was van felle haat en wrokkende agressiviteit en geen gemakkelijk heerschap om mee om te gaan. Ik vermoed dat Rosalie Asher met vrouwelijke intuïtie van het begin van onze samenwerking af heeft aangevoeld dat mijn prikkelbaarheid slechts een psychopatisch pantser was. Ze heeft er zich nooit door laten imponeren of intimideren, en ze heeft nooit gearzeld, me, figuurlijk gesproken, een draai om mijn oren te geven, als ze vond, dat ik het verdiende. Nu de gas-

kamer me wilde opeisen, was Rosalie Asher een van degenen die dapper en vol overtuiging de rechtvaardigheid van deze eis betwistte. Zowel op juridische als op feitelijke en morele gronden was ze er tegen, dat ik ter dood zou worden gebracht. Ze beschouwde mijn lot als een deel van de prijs die wij voor onze beschaving betalen.»

Aldus bijgestaan, voerde Chessman deze juridische strijd om het leven, waaraan hijzelf actief deelnam van uit de «juridische cel», hem voor zijn studiewerk door de gevangenisautoriteiten ter beschikking gesteld (12).

Het is niet mijn bedoeling u een lange opsomming te geven van de procedure door Chessman ingesteld. Het gaat mijn onderwerp te buiten. Een kort overzicht van deze juridische gebeurtenissen volstaat om de conclusies in verband met de doodstraf te rechtvaardigen.

Onder vorm van rekwesten tot het bekomen van een bevel tot Habeas Corpus (13), betrachtte Chessman een herziening te bekomen van het proces dat tot zijn ter dood veroordeling had geleid. Zijn voornaamste argument bestond erin het verslag der debatten dat aan het Californische Hoogste Gerechtshof was voorgelegd, te betwisten. Dat verslag was inderdaad — zoals reeds gezegd — niet afgewerkt door de griffier die tijdens de debatten vóór de jury had gezeteld en die zijn stenografische nota's nog niet volledig had omgezet toen hij twee dagen vóór de uitspraak overleed. U moet immers weten dat de beslissing van de jury betreffende de schuld op 21-5-1948 plaats vond en de uitspraak van de straffen door de rechter slechts 5 weken later op 25 juni.

Daar een verslag van de debatten aan het Hoogste Gerechtshof van Californië moest worden doorgezonden en de rechter die de debatten voor de jury voorzat, het verzoek van Chessman voor een nieuwe behandeling niet aanvaardde, was er maar één oplossing: die stenografische nota's door een nieuwe stenograaf te laten omzetten. Zulks geschiedde door zekere Stanley Fraser, oom van de openbare aanklager J. Miller Leavy, buiten elke tussenkomst van de verdediging. Later werden correcties en aanvullingen toegelaten, maar Chessman bleef beweren dat het verslag vervalst was en hij geen rechtvaardig proces had genoten. Hij beriep zich aldus op de befaamde regel van het «due process of Law» bevat in het 5e en in het 14e amendement van de Grondwet van de Verenigde Staten (14).

Er is wellicht geen enkel land ter wereld waar het grondwettelijk recht zo'n invloed uitoefent op alle takken van het recht, en zo ook op het strafrecht, als de Verenigde Staten van Amerika (15). Dat is trouwens ook zo voor de procedure, waar de controle van de Supreme Court der V.S. op de rechtsmachten der verschillende staten de toepassing van de grondwettelijke bepalingen waarborgt. Maar er is meer: bij schending van de federale rechten kunnen ook de lagere federale rechtbanken tussenkomen. Aldus wordt het evenwel dikwijls zeer moeilijk — ook voor de Amerikaanse juristen — te bepalen welke rechtbank de bevoegde rechtbank zal zijn.

De eerste reeks van de Habeas Corpus rekestten liep de gehele hiërarchie der federale rechtbanken door: federaal districtsgerechtshof, federaal Hof van Beroep te San Francisco, Supreme Court of the U.S.; maar het rekest werd afgewezen, omdat het eerst moest worden ingediend bij de rechtbanken van de staat Californië. De nieuwe bepalingen van de Judicial Code 1948 onderwerpen inderdaad de federale controle op de veroordelingen uitgesproken door de

rechtbanken en hoven der verschillende staten, bij wijze van Habeas Corpus rekest aangevraagd, aan de voorwaarde dat eerst de rechtsmiddelen die in de Staat zelve openstaan, worden aangewend (16).

Intussen waren andermaal 19 maanden verstreken. Het rekest werd dan opnieuw ingediend bij het Gerechtshof van Marin County, de plaatselijk bevoegde rechtbank van de staat Californië, maar afgewezen op 24-5-1954. Hier ook werd de hele cyclus doorlopen, maar stuitte de aanvraag op de weerstand van de rechtbanken en Hoven, tot de Supreme Court of the U.S. bij arrest van 25-10-1954 het recht van Chessman erkende om een Habeas Corpus rekest bij het federale districtsgerechtshof in te dienen. Hoe wonder ook, de lagere federale instanties ter plaatse, in casu het federale districtsgerechtshof te San Francisco en het federaal Hof van Beroep te San Francisco, weigerden op de suggestie van het Hoogste Gerechtshof in te gaan, en lieten de gevraagde herziening van het proces niet toe. Zo is het slechts na een nieuw arrest van de Supreme Court in oktober 1955, dat eindelijk op 16-1-1956 de behandeling van de herziening van het proces vóór rechter Goodman van het federale districtsgerechtshof van San Francisco begon. De weigering der lagere federale rechtbanken om het rekest in behandeling te nemen hield de zaak Chessman aldus ongeveer 14 maanden tegen.

De herziening leidde tenslotte slechts tot het besluit dat er geen onwettelijkheid bij de omzetting van de stenografische nota's was gepleegd en dat er dienvolgens geen aanleiding bestond tot een nieuwe beoordeling ten gronde. Het rekest werd afgewezen.

Beroep, verhaal bij het Hoogste Gerechtshof te Washington (17). De jaren zouden verstrijken, maar de pogingen zouden niet meer baten. De genadeaanvragen zouden verworpen worden en Caryl Chessman geëxecuteerd.

* * *

Men heeft wel eens horen zeggen: die Chessman moet er niet over klagen dat hij 12 jaar op zijn terechtstelling heeft moeten wachten; hij heeft het tenslotte zelf gezocht en het is slechts te danken aan de nauwgezetheid en de overdreven scrupules van de Amerikaanse rechtbanken dat hij zolang de procedure heeft kunnen rekken. Aldus geformuleerd is deze stelling onjuist: Chessman heeft niet gevraagd dat zijn verzoekschriften door de federale rechtsmachten in 1952 en '53 zouden worden afgewezen; hij heeft er niet om verzocht, na de staatsrechtbanken vruchteloos te hebben aangesproken, toch opnieuw bij een federaal gerechtshof te moeten belanden. Het zou geen zin hebben te beweren dat opzettelijk niet ontvankelijke verhaalmiddelen werden aangewend om tijd te winnen: elke procedurestap ging gepaard met een nieuwe vastgestelde executiedatum en telkens moest een uitstel van executie aangevraagd worden, met steeds twijfelachtige uitslag.

Zeker, hij heeft tot het uiterste pogingen aangewend om zijn zaak herzien te krijgen en om aan de dood te kunnen ontsnappen, maar het feit dat na 12 jaren het eerste vonnis nog niet was uitgevoerd is enkel en alleen te wijten aan de dualiteit van de gerechtelijke organisatie in de V.S. en dus tenslotte aan de inrichting van de Staat zelf.

* * *

Het wordt tijd — vooraleer de doodstraf die Chessman werd opgelegd te beoordelen — de vraag te beantwoorden: was Chessman schuldig? Was hij of was hij niet de beruchte «bandiet met het rode licht»,

die de omgeving van Los Angeles onveilig maakte en de vrijdige paartjes in de verlaten lanen van de randgemeenten kwam overvallen?

Tot zijn dood toe hield Chessman staande, zowel t.o.v. het gerecht, als in zijn boeken, dat hij onschuldig was aan de feiten waarvoor hij ter dood was veroordeeld, dat hij niet de «bandiet met het rode licht» was.

De bezwaren die tegen hem weerhouden werden zijn evenwel overdonderend. Hij citeert ze zelf door de mond van de advocaat die hij vlak na zijn aanhouding raadpleegde en die daarom juist de verdediging vlg. zijn stelsel van onschuld niet kon opnemen: «Ten eerste, vele slachtoffers van de bandiet met het rode licht hebben jou geïdentificeerd. Ten tweede, je bent gearresteerd in een gestolen auto waarvan de beschrijving precies klopt met die van de door de bandiet gebruikte wagen. Ten derde, een lantaarn met een staaftaaf, precies zoals die van de bandiet, werd in het zijvak van de auto aangetroffen. Ten vierde, de bandiet gebruikte een revolver cal. 45 en toen ze jou arresteerden vonden de agenten er één in de buurt van de auto. Ten vijfde, ik hoor van de politie dat je al hebt bekend.» (18).

Die bekentenissen trok Chessman nog vóór het begin van het proces in. Hij verklaarde dat ze hem waren afgedwongen, en ik wil ze dan ook ter zijde schuiven, zoals de Amerikaanse jury wellicht ook zal hebben gedaan, gezien alle bewijsmiddelen in het accusatoir stelsel ter zitting moeten worden gebracht. Maar zonder die bekentenissen zijn de bezwaren voldoende en men begrijpt zeer goed dat de jury Chessman schuldig verklaarde.

Maar wat men minder begrijpt is dat Chessman ter dood werd veroordeeld, geen genade bekwam, en geëxecuteerd werd meer dan 12 jaar na de feiten!

Het lijkt geen twijfel: de doodstraf voor Chessman was onrechtvaardig, onnodig, zelfs verderfelijk.

* * *

Men moet de vraag trouwens stellen: is de doodstraf ooit rechtvaardig, nodig of wenselijk?

Het is mijn bedoeling niet over de historische evolutie van de straffen te handelen. Het is genoegzaam bekend hoe vreed en onmenselijk de lijfstraffen waren onder het oud regiem (19) en hoe onder invloed van Beccaria (20) in de tweede helft van de 18e eeuw een ommekeer intrad en stilaan een menselijke strafrecht in de Europese landen werd ingevoerd.

Slechts enkele voorbeelden van de latere evolutie. Vóór 1791 waren in Frankrijk nog 115 misdrijven gestraft met de dood; in 1914 nog 7 (21). Maar te Parijs in 1818 was Victor Hugo nog getuige van de openbare brandmerking van een jonge vrouw, veroordeeld wegens loonbediendiefstal.

In Engeland werd in 1801 de kleine Andrew Brenning, 13 jaar oud, gehangen voor diefstal van een lepel; een meisje van 7 jaar werd in 1808 te Chelmsford terechtgesteld wegens brandstichting (22).

We huiveren thans voor dergelijke gruweldaden. Maar het is slechts in 1933 dat de Engelse wetgever de doodstraf voor de kinderen officieel zal afschaffen. Het aantal misdrijven waarop de doodstraf in Engeland was gesteld, werd slechts in 1837 van 220 tot 15 herleid, om vervolgens in 1861 tot 4 te worden teruggebracht (23). Op 21-3-1957 tenslotte, nadat een poging tot het afschaffen van de doodstraf door de Lords was verworpen, werd de doodstraf slechts gehandhaafd voor 5 gevallen van doodslag of moord (24).

* * *

Tal van landen hebben inmiddels aan de praktijk van de doodstraf verzaakt. Verscheidene traditioneel democratische landen, als de Scandinavische landen en Nederland, reeds sinds lange jaren (25). De dictatoriale regimes tussen de twee wereldoorlogen hadden ze natuurlijk in ere hersteld (26) en tot dergelijke uitspattingen gevoerd dat een reactie onvermijdelijk werd.

Italië in 1944, West-Duitsland in 1949, Oostenrijk in 1950, hebben de doodstraf afgeschaft. Thans zijn het in Europa slechts de communistische landen, Frankrijk en Engeland die de doodstraf nog toepassen. In Amerika; de meeste staten der V.S., Canada en enkele landen van Centraal- en Zuid-Amerika (27).

Het probleem heeft de belangstelling van de wereldopinie trouwens gaande gemaakt en de algemene UNO-vergadering nodigde in haar resoluties van 20 november 1959 de sociaal-economische raad uit een onderzoek in te richten nopens het probleem van de doodstraf, de wetten en praktijken in verband ermee, en haar uitwerking, alsmede die van haar afschaffing, op de criminaliteit (28).

* * *

De bezwaren tegen de doodstraf zijn inderdaad legio, zowel uit individueel als uit sociaal standpunt. Kan de doodstraf om te beginnen een rechtvaardige behandeling uitmaken van de veroordeelde misdadiger?

Niets is minder bewezen.

Is men immers ooit mathematisch zeker van de feitelijke schuld van de beklaagde? Zo zeker dat men er geen ogenblik voor terugdeinst een onherstelbare straf op te leggen? Er zijn voorbeelden van ongelooflijke vergissingen, die helaas tragische en onherstelbare gerechtelijke dwalingen geworden zijn.

In 1908 wordt op een avond in een donker steegje van Toulouse een zekere Monteil door een dolksteek in het hart vermoord. Hij heeft zojuist afscheid genomen van een kennis, Baragnon. Alvorens dood te vallen roept hij nog: «Baragnon, me tuaou». Baragnon haast zich terug, wordt gevonden met het mes in de hand door de toegelopen geburen, die de laatste kreet van het slachtoffer opvangen. Wie beter dan het slachtoffer zelf zou de moordenaar kunnen aanduiden? Op heterdaad betrapt, wordt Baragnon veroordeeld en terechtgesteld, ondanks zijn blijvend protest. 12 jaar later bekend een stervende gevangene dat hij Monteil heeft vermoord. Hoe is de vergissing uit te leggen? De linguïsten zullen het gerecht de verklaring geven: in het Provençaals betekent: «Baragnon me tuaou» zowel «Baragnon me tue» als «Baragnon, on me tue» (29).

Professor Van Bemmelen in zijn merkwaardig werkje over de doodstraf (30) zegt zeer treffend: «Wie, die aan de Dreyfusaak terugdenkt, zal niet moeten toegeven dat de verontwaardiging over de rechterlijke dwaling nog veel groter zou zijn geweest, als deze man ter dood gebracht was».

Meteen wordt een ander aspect van de rechterlijke dwaling onderlijnd: de kans op herstel wordt veel geringer wanneer de veroordeelde reeds geëxecuteerd is. Immers, de doden worden maar al te gauw vergeten.

De gerechtelijke dwaling is spijs de vooruitgang der moderne onderzoeksmethoden nog steeds niet uit de wereld.

In 1950 wordt Timothy Evans in Engeland gehangen, beschuldigd van de moord op zijn echtgenote, maar 3 jaar later bekend de beruchte bandiet Christie dat hij de moordenaar was. In 1955 ontsnappen drie

verdachten: Thompson, Emery en Powers door een wonder aan een gelijkaardig lot: de politieagent, dien ze volgens de beschuldiging hadden willen doden, geneest wonderlijk en bevestigd plechtig dat hij in geen van deze drie verdachten zijn aanrander herkent. Deze gebeurtenissen dragen er veel toe bij, samen met de terechtstelling van de jonge en mooie Ruth Ellis, die haar minnaar in een vlaag van jaloersheid vermoordde, om de afschaffing van de doodstraf door het Lagerhuis te doen stemmen in 1956.

Heeft het proces Jaccoud onlangs niet aangetoond dat zelfs een positieve wetenschap niet steeds een betrouwbare helper is voor de rechter? De haematologen worden het oneens, houden zich koppig vast aan de éénmaal ingenomen respectievelijke standpunten in plaats van de wetenschappelijke waarheid — ook al is zij synoniem van onzekerheid — te betrachten. Resultaat: de jury opteert voor een niet bewezen wetenschappelijke thesis, die als «de» waarheid wordt voorgesteld (31).

En wat gezegd van het klassieke hulpmiddel in strafzaken: het getuigenverhoor? Mijn thans mischien nog niet eens grijs geworden leermeester Professor Gunzburg liet zich als volgt uit dienaangaande in de openingsredevoering voor de Vlaamse Conferentie te Antwerpen in 1913: «Geen enkel bewijs is zo onbetrouwbaar als de getuigenis van mensen: zij is vals omdat de getuigen slecht opmerken, zij is vals omdat de getuigen zich onjuist uitdrukken, zij is eindelijk vals omdat de politieambtenaar, de onderzoeksrechter, de magistraat en de griffier zich kunnen vergissen bij het horen en het optekenen. Wetenschappelijke proefnemingen van Hans Gross, Binet, Stern, Claparède, Van Raalte, Liepmann, Günther, Klein, Werner en vele andere geleerden hebben getoond hoe weinig vertrouwen men in de menselijke getuigenis kan stellen; in burgerlijke processen is het bewijs met getuigen verboden wanneer het belangen van méér dan 150 frank geldt; maar in strafzaken, zelfs in assisen-zaken, worden heden de zwaarste straffen uitgesproken, op getuigenis van een paar mensen, wier psychologie gewoonlijk niet eens gekend is, die dikwijls onwetend zijn, zelfs niet kunnen lezen noch schrijven» (32).

Behoudens deze laatste omstandigheid en de aanpassing van het bedrag wat het getuigenbewijs in burgerlijke zaken betreft, is deze beoordeling nog 100 % up to date. Van de toenmaals door Professor Gunzburg aangewezen correctiemiddelen, als bv. stenografische opname der getuigenissen en invoering van de tegenspraak in het onderzoek werd er in België tot nu toe, helaas, geen gebruik gemaakt.

Maar, zult u me zeggen, er is toch wel één geval waarin de feitelijke schuld van de beklagde onbetwistbaar vaststaat en er geen plaats kan zijn voor gerechtelijke dwaling, nml. wanneer de verdachte de feiten bekend heeft. Dat zou ook zo zijn, indien alle bekentenissen spontaan en vrijwillig waren. Maar zou het dan niet reeds tegen de borst stoten, de doodstraf uit te spreken en toe te passen tegen diegene die vrijwillig zijn fout bekent, en aldus reeds blijk geeft van zijn berouw, terwijl de misdadiger die hardnekkig loochent, gespaard zou worden? Tal van bekentenissen worden evenwel, het is genoegzaam bekend, naderhand ingetrokken.

Het is al te eenvoudig deze ommekeer steeds toe te schrijven aan de tussenkomst van listige advocaten. Ik laat een politiecommissaris het woord: De heer Alex Goldenberg verklaarde in juni 1955 op de «Journées d'études des Amis de la Liberté»: «Jeune commissaire stagiaire en Alsace, je me suis vu mal noté

par le Parquet parce que je n'apportais pas d'aveux. C'est l'expérience de près de 1.200 commissaires de police en France. Notre système inquisitorial fait de l'aveu la reine des preuves. Nous sommes considérés comme des semelles à clous incapables, si nous n'apportons pas au juge d'instruction l'affaire entièrement terminée, couronnée par l'aveu.

» Si un policier français fait, dans le peu de temps dont il dispose (24 h. au lieu de 48 en Angleterre) un travail consciencieux, c.à.d. s'il présente au juge d'instruction uniquement un relevé des faits constatés et des paroles librement dites par les personnes interrogées, il est noté par le Parquet comme incapable. Comment voulez-vous, dans ces conditions, que la police ne soit pas tentée, parfois, d'obtenir coûte que coûte, l'aveu dans un délai de 24 h. (33).

Onze achtbare Confrater, Meester L. A. Bouciqué, in zijn merkwaardige studie gewijd aan de narco-analyse en de narco-d'agnostic als criminele investigatiemiddelen (34) wijst erop hoe de bekentenissen onder narcose afgelegd niet noodzakelijk waar zijn en hoe door de suggestie en de leiding die de psychiater aan het vraaggesprek geeft soms feiten worden bekend die door de ondervraagde persoon niet zijn gepleegd. Maar suggestie, leiding van de ondervraging in een bepaalde richting, een zekere morele dwang, kunnen ook zonder narcose aangewend worden. Ik wil niet eens spreken van al te langdurige, vermoeiende, of nachtelijke ondervragingen.

Hoeveel doodbrave mensen — en ook die kunnen het slachtoffer zijn van een samenloop van omstandigheden, die hen verdacht maken — worden niet door een verlamdende schrik bevangen, zodra zij in aanraking komen met het gerechtelijk apparaat? Wordt die panische schrik te groot en staan zij blootgesteld aan een te grote druk vanwege de ondervragers, dan kunnen eveneens onware bekentenissen worden afgelegd.

In de Angel-Saksische landen, waar de procedure, in tegenstelling met de onze, accusatoir is en alle bewijsmiddelen ter zitting moeten worden gebracht, schijnt men niet hetzelfde belang te hechten aan de bekentenissen van de beschuldigde. Dit belet nochtans niet dat ook daar het vraagstuk van de afgedwongen bekentenis kan voorkomen; we hebben het zojuist vermeld voor het geval Chessman zelf.

Wat er ook van zij, zelfs indien het gevaar voor een gerechtelijke dwaling slechts in één geval op 257 zou voorkomen, zoals in 1860 door zekere d'Olivecroix beweerd, in toepassing van de waarschijnlijkheidsberekeningen (35), dan nog zou men met Meester Albert Naud (36) moeten besluiten dat de meest elementaire voorzichtigheid de mensen die aanklagen en oordelen er toe zou moeten nopen de doodstraf uit te sluiten. Een vergissing op 257 kan weinig lijken in banale omstandigheden, ten aanzien van het leven of de dood van een mens is elke vergissing te veel.

* * *

Maar gesteld dat men zeker ware van de schuld, van de afgrijselijk vaststaande schuld van de misdadiger, zou dan de doodstraf een rechtvaardige behandeling kunnen uitmaken? Heeft de maatschappij het recht op leven en dood? Het antwoord op deze vraag hangt natuurlijk af van de filosofische opvatting die men er op na houdt t.o.v. mens en maatschappij. De maatschappelijke stelsels die de collectiviteit als zodanig boven het individu plaatsen in de rangorde der waarden zullen die beangstigende vraag misschien positief durven beantwoorden.

Ik liet reeds opmerken dat alle communistische landen de doodstraf hebben gehandhaafd of opnieuw ingevoerd. Maar volgens de opvatting van onze westerse en traditioneel-christelijke cultuur, die de eerbied voor de menselijke persoon boven de macht stelt van de staat, moet het antwoord logisch «neen» luiden. De maatschappij organiseert de vrijheid en de welstand; zij mag het individu in zijn vrijheid of in zijn bezit treffen. Vrijheid en welstand zijn door haar voortgebracht, het leven niet! (37)

* * *

Het komt me onnodig voor uit te wijden over de vreselijkheid en de onmenselijkheid van de terechtstelling zelf (38), — men weet genoeg dat de dood niet onmiddellijk intreedt — om u ervan te overtuigen dat de doodstraf een overdreven straf is, in schier alle gevallen, om niet te zeggen altijd. Overdreven omdat de doodstraf zelfs geen toepassing is van de wet van oog om oog, tand om tand: er is geen vergelijking mogelijk tussen de doodsangsten van de ter dood veroordeelde en deze van zijn slachtoffer. Overdreven, omdat de doodstraf meer dan alle andere straf willekeurig en in strijd is met de verdelende rechtvaardigheid nu eens wel, dan weer niet wordt uitgesproken, nu eens wel, dan weer niet wordt uitgevoerd. Overdreven, ten slotte, omdat het ons niet mogelijk is de graad van de menselijke verantwoordelijkheid met voldoende zekerheid te benaderen.

* * *

Albert Camus, in zijn «Réflexions sur la guillotine» (39), laat zeer terecht opmerken dat slechts een moordenaar die zijn slachtoffer op voorhand zou verwittigd hebben van het waarschijnlijke tijdstip van de moord en die dan het slachtoffer maandenlang zou hebben gesekwestreerd in de doodstraf het leed zou terugvinden dat hij zelf anderen heeft aangedaan.

Is er enige gelijkwaardigheid tussen de misdaad en de straf voor de jongen van 26 jaar die Jacques Fesch heet en die op 1.10.1957 te Parijs wordt onthoofd, omdat hij drie en een half jaar tevoren een politieagent in een vuurgevecht heeft gedood? Zijn bewonderenswaardige verdediger Meester Baudet, die niet enkel om het leven maar ook om de ziel van zijn armzalige cliënt zo bezorgd was dat hij die jonge misdadiger als een heilige de eeuwigheid zal laten betreden, heeft in een schitterend pleidooi op onvergetelijke wijze de onrechtvaardigheid van de doodstraf aangeklaagd: «La mort que l'on souhaite pour lui, je vous le demande, cette mort est-elle proportionnée à celle qu'il a donnée? Hier c'était la mort dans le tumulte, la déraison. Demain, à l'échafaud, ce sera la mort raisonnée et froide. Hier, c'était la mort dans la faillite de la volonté trompée par l'instinct animal. Demain, à l'échafaud, ce sera la mort par la froide détermination de vos volontés. Hier, c'était la mort donnée par surprise, dans l'enchevêtrement des circonstances. Demain, ce sera la mort soigneusement préparée. Ce sera la chemise qu'on échancre, les entraves que l'on fixe, des pieds aux épaules. Ce sera ce flot de sang qui jaillit, cette jeune tête qui roule, cette affreuse besogne. Ce sera ces regards, qui n'osent pas se croiser, des gens qui ont une sorte de honte à faire ce qu'ils ont à faire, et les pousse à crier «vite, vite». Ce sera, Monsieur l'Avocat Général, notre présence atroce devant cet enfant réveillé, et vous bredouillant les mots auxquels la loi vous oblige. Non! Il n'y a pas de crime qui mérite un autre crime.» (40)

Het lange, bange wachten op de dood, de onzekerheid, de luttele hoop op een hypothetische genade, welk een onbeschrijfelijke marteling. In het geval Chessman bereikte die marteling wel een hoogtepunt, en men mag het een wonder vinden dat die man er niet aan ten onder ging en nog de kracht vond onder die onafwendbare bedreiging vier boeken te schrijven en te laten uitgeven (41).

Wellicht vond hij echter juist daarin de kracht om zijn menselijke waardigheid niet te verliezen en niet in krankzinnigheid of dolle razernij moreel onder te gaan; hij had nog een doel in het leven. Maar gemakkelijk had hij het niet. «Toch kan een mens geen vijf jaar doorbrengen in een omgeving als de Doden Gang, zonder radicaal te veranderen — schrijft hij in Dodencel 2.455 (42). Na verloop van tijd kom je er onder de invloed van, de omgeving wreekt aan je zenuwen. En daarna ben je nooit meer dezelfde.

»Geloof u het niet? Denkt u, dat u bijna 2.000 dagen, meer dan zestig maanden, meer dan vijf jaar, zou kunnen doorbrengen in de Doden Gang, verbeten vechtend voor uw leven, in de onmiddellijke nabijheid van de gaskamer, zonder te veranderen?

»Dacht u soms, dat u meer dan vijftig mannen uw cel kunt zien passeren op die vreselijke laatste tocht, zonder dat iets van hun wanhoop in u achterblijft? Dat u er getuige van zou kunnen zijn hoe vele ter dood veroordeelden krankzinnig of bijna krankzinnig worden door de vrees voor de dreigende dood, zonder dat de schok zich ook aan uw geest mededeelt? Dat u zou kunnen aanzien, hoe mannen, tot zelfmoord worden gedreven of een poging doen om zichzelf van het leven te beroven, omdat de angst en de wanhoop hen te machtig worden, zonder de zuigkracht te voelen, die uitgaat van uw omgeving?

»Dacht u soms dat, wanneer medeveroordeelden een plotselinge moorddadige aanval deden op uw lotgenoten en u zelf, u kalm zou blijven, terwijl het verwrongen masker van de wanhoop u aanstaarde? Dat u radeloze geesten en gemartelde zielen zou kunnen zien van mannen, die, omdat de dood hen aangrijnst, alle reserve hebben afgelegd, zonder zelf te worden bestormd door de wildste gevoelens en verlangens?»

Neen, voor Chessman, die zelf niet gedood had, die men 12 jaar lang liet wachten op de dood, was de gaskamer geen rechtvaardige straf, in verhouding met zijn misdrijven.

* * *

Maar waaraan ligt het dat de ene misdadiger wordt terechtgesteld en de andere niet? Vaak niet uitsluitend en zelfs niet overwegend aan de zwaarte of de afschuwelijkheid van zijn misdrijf. De jury die Chessman veroordeelde was samengesteld uit elf vrouwen en één man. Wie zal ontkennen dat een misdrijf van verkrachting meer afschuw werkt bij een vrouw dan bij een man?

De echtgenote van de Franse minister Chevalier die enkele jaren terug haar ontrouwe echtgenoot vermoordde was via de pers door de publieke opinie reeds vrij gesproken voordat zij vrij gesproken werd door de jury! Tal van omstandigheden die de misdaad en zelfs de misdadiger totaal vreemd zijn zullen zijn lot bepalen: de welsprekendheid of de onhandigheid van zijn advocaat, de sereniteit of de partijdigheid van de voorzitter, de nijdigheid of het begrip van de openbare aanklager. Na de veroordeling wordt het nog erger door de wisselvalligheid van de gerechtelijke uit-

spraak volgt de willekeur van de administratieve beslissing.

* * *

En hoe zullen we de verantwoordelijkheid bepalen van de misdadiger die we de dood insturen? Zijn we tenminste zeker van de volledige, onverdeelde verantwoordelijkheid van degene die we ter dood veroordelen?

Die beslissing, die kapitale vraag waarvoor de doodstraf zou moeten vallen of staan, wordt overgelaten aan de experts, de psychiaters, die aldus over het leven of de dood zullen moeten oordelen. Zijn zij daar toe in staat? Is de psychiatrie er toe bekwaam op wetenschappelijke wijze uit te maken welke de juiste invloeden waren die de misdadiger tot zijn misdaad hebben gedreven? Welke de determinerende rol is geweest van de familiale antecedenten, van het sociaal milieu, van de louter physiologische factoren, en in welke mate de persoonlijke wil van het individu nog vrij heeft gehandeld?

Moeten wij niet eerder met Arthur Koestler besluiten dat het nogal willekeurig is, nu eens te beslissen dat een mens gehandeld heeft onder de invloed van zijn endocrine klieren en dus moet worden gespaard, en dan weer te oordelen dat hij gehandeld heeft uit vrije wil, en dus moet worden opgeknoopt? (43)

Een recente studie van rechter Séverin Versele over « Problèmes physiques et politique criminelle » (44) wijst er terecht op dat het niet mogelijk is een duidelijke grens te trekken tussen de normale en de abnormale mens. Verscheidene onderzoeken in de gevangnissen betreffende toerekenbaar verklaarde misdadigers bevestigen dit standpunt: de heer Stürup vond 80 % abnormalen in een bevolking van 335 Duitse veroordeelden; de heer Gibbens schat dat 60 à 80 % van de Engelse gevangenen psychopatisch aangedaan zijn en Mevrouw Hilde Stern vond in een Franse gevangenis, abstractie gedaan van de geestesstoornissen veroorzaakt door alcoholisme, 50 % abnormalen (45). Voor de recidivisten en de gewoontemisdadigers zou de proportie nog groter zijn (46).

Reeds in de vermelde openingsrede der Vlaamse Conferentie te Antwerpen in 1913 verdedigde Professor Gunzburg onder de titel: « Gij zult niet oordelen » de stelling dat het begrip der verantwoordelijkheid voortvloeiend uit de fout en de schuld volledig uit het strafrecht dient te verdwijnen en vervangen te worden door de leer der maatschappelijke verdediging (47).

Ik geloof dat hij aldus veeleer een voorloper genoemd mag worden van de theorieën thans door de heren Gramatica en Raadsheer Marc Ancel in Italië en Frankrijk verdedigd (48), dan een volgeling van de beroemde positivisten Lombroso en Ferri. Want zijn aandacht gaat evenzeer naar de redding van de misdadiger als naar een doelmatige bescherming van de maatschappij.

Hoewel sindsdien de veiligheids- en heropvoedingsmaatregelen als de internering en het probatiesysteem (49) meer en meer ingang hebben gevonden, is men natuurlijk nog niet zover. Men zal er misschien nooit toe komen elke werkelijke sanctie uit het strafrecht te weren en dat is misschien ook niet gewenst. Onlangs werd nochtans door één der meest gezaghebbende stemmen in ons land op strafrechtelijk en criminologisch gebied, Professor Paul Cornil, een lans gebroken in het voordeel van een stelsel van objectieve verantwoordelijkheid, wars van elke culpabiliteit en de aldus de nooit door mensen op te lossen problemen van vrije wil en determinisme min-

stens uit het strafrecht zou weren (50). Wat er ook van zij, men zou tenminste kunnen beginnen met het afschaffen van de doodstraf.

In een verslag aan de Academie voor Geneeskunde te Parijs in 1953 bevestigde Professor Piédelièvre dat de wetenschap er alleszins niet toe in staat is de verantwoordelijkheid van de misdadiger op zo een absolute wijze vast te stellen dat er absolute gevolgtrekkingen kunnen uit afgeleid worden, die de doodstraf rechtvaardigen (51).

In de Angel-Saksische landen, die nochtans de doodstraf steeds blijven toepassen, is het op dat gebied nog erger gesteld: het criterium is er al te simplistisch. De fameuse « M'Naghten rules » aanvaarden slechts de ontoerekenbaarheid van diegene die het onderscheid niet meer kent tussen goed en kwaad (52).

Alle anderen zijn toerekenbaar. Deze regel is met het oog op de toepassing van de doodstraf dan ook ten strengste beoordeeld door de « Royal Commission on Capital Punishment » in 1949 op initiatief van de Engelse Minister Chuter Ede ingesteld (53).

* * *

Indien evenwel nu en dan eens een onschuldige ter dood werd veroordeeld, indien de verdelende rechtvaardigheid die nu toch niet te bereiken is, door de doodstraf niet wordt gediend, indien men soms een onverantwoordelijke of een krankzinnige onthooft of opknoopt of vergast, dan is dat de prijs die de maatschappij moet betalen om de slechtsten onder de mensen van de misdaad te weerhouden. Zo hoor ik reeds opwerpen. En men zal naar het berucht woord verwijzen van Alphonse Karr: « Que Messieurs les assassins commencent! » Alsof de leiding van de strafpolitiek in de handen van de moordenaars diende te berusten!

De leer der vergelding heeft trouwens sinds Polak (54) geen merkwaardige voorstanders meer gekend, al ziet b.v. Professor Van Bemmelen de voornaamste rechtvaardiging van het strafleed in tegenstelling met de zgn. beschermingsmaatregelen in het voorkomen van eigen berechting en wordt door sommige vertegenwoordigers van hetgeen men genoemd heeft de neo-classieke school, als de heren André Richard, Robert Legros en Jean Dupréel in haar moraliserende waarde de rechtvaardiging van de eigenlijke straf gevonden (55).

Nochtans aanvaardt men tegenwoordig algemeen, dat het doel van de straf zich beperkt tot de bescherming van de maatschappij en de verbetering van de misdadiger (56).

Maar gelooft u werkelijk dat de doodstraf, zelfs wanneer ze wordt uitgevoerd, de misdadigers afschrikt?

In de 19de eeuw hadden de terechtstellingen nog volop plaats in het openbaar, en wat zien we gebeuren?

De Engelse geestelijke Robert, die in het begin van de 19de eeuw 167 veroordeelden voor de terechtstelling bijstond, getuigt dat 161 onder hen hem hebben verklaard executiën te hebben bijgewoond.

Booth, die in 1865 President Lincoln vermoordde, was een hartstochtelijke liefhebber van het bijwonen van executiën (57).

Hij was niet enig in zijn soort: in 1807 woonde een menigte van ongeveer 40.000 personen de terechtstelling bij van de twee beruchte Engelse bandieten, Holway en Haggerty. In plaats van braafjes afschrikt te worden van de misdaad ontstond er zo een onbeschrijfelijke collectieve hysterie onder het gepeu-

pel en ging de aanwezige menigte tot zulkdanige geweldadigheden over dat er ongeveer honderd doden vielen! (58)

Honderd jaar later in Frankrijk, bij de onthoofding te Béthune op 11.1.1909 van een viertal bandieten — la bande des frères Pollet — waren duizenden personen aanwezig, die de ganse nacht hadden gewacht en de beulen niet eens de nachtrust hadden gegund, maar vóór hun hotel gedurig aan stonden te huilen: « Deibler, Desfourneaux, au balcon, au balcon! » (59)

En moet ik eraan herinneren dat in Frankrijk de terechtstellingen niet meer in het openbaar plaats vinden sinds het schandaal Weidmann, die op 16 juni 1939 te Parijs werd onthoofd in aanwezigheid van een hele schaar vedetten uit de filmwereld en andere fijne lui, waarvan sommigen nog in tenue de soirée, na vrolijk te hebben gefuifd in Montmartre (60)!

Wat bewijzen deze voorbeelden? Enerzijds dat er van de doodstraf niet enkel een afschrikwekkende werking uitgaat, maar ook een fascinatie, die juist het meest zal inwerken op de gestoorde en troebele geesten die het gros van het leger van de misdaad uitmaken. Ook bij gebrek aan openbare terechtstellingen zal die fascinerende invloed via de pers, de radio, de film een publiciteit bereiken waarvan we ons nauwelijks een denkbeeld kunnen vormen. Anderzijds dat de waarde van de doodstraf als afschrikking tegenover de misdadigers zeer gering is. De huidige Voorzitter van de Internationale Vereniging voor Criminologie, de Amerikaanse Professor Thorsten Sellin ontleedt die kwestie scherpzinnig: « De moordenaar is in de eerste plaats vaak zodanig geestelijk minderwaardig, dat hij de gevolgen van zijn handelingen niet overziet. En ook wanneer hij geestelijk voorwaardig is, kan hij nog zo verblind zijn door de passie van het moment, dat alle gedachten aan de toekomst overheerst worden door zijn onredelijke woede. Het kan echter ook zijn, dat hij iemand is die opzettelijk doodt om een ander misdrijf mogelijk te maken, om sporen te verpergen of omdat hij zichzelf gevrijwaard acht tegen alle straf op grond van eigen koppigheid of listigheid of vanwege de machtige protectie die hij geniet. In de beide eerste gevallen zal het afschrikkende element van de straf gelijk nul zijn. In het laatste geval zou het groot kunnen zijn.

Als de beroepsmoordenaar of de amateur-schepper van de « volmaakte » misdaad wist dat zijn misdadige handeling hem onherroepelijk naar de elektrische stoel of het schavot zou voeren, zouden er ongetwijfeld minder moordenaars van dat type zijn.

Maar om een dergelijke werkelijk effectieve afschrikking te verwezenlijken zouden wij een volmaakt recherche-apparaat, een volstrekt onomkoopbare politie en justitie, door geen menselijke gevoelens aan het wankelen te brengen jury's en een onverbiddelijke politiek op het gebied van gratieverlening moeten hebben. Indien dit alles verwezenlijkt zou kunnen worden, zou het resultaat zijn dat er een zo groot aantal executies zou plaats vinden, dat zelfs de meest overtuigde voorstander van de doodstraf er stomverbaasd over zou staan en waarschijnlijk tot abolitionist bekeerd zou worden. M.a.w. de doodstraf kan waarschijnlijk nooit tot een behoorlijk afschrikkingsmiddel worden gemaakt. » (61)

Laten we na de voorbeelden en de commentaren de statistiek aan het woord. Men heeft beweerd dat in Frankrijk na 1880 een vermeerdering van de criminaliteit zou zijn ingetreden die gestimuleerd was

door de genadepolitiek van de toenmalige presidenten. Maar het is in diezelfde periode dat een wet werd uitgevaardigd die toeliet zonder voorafgaandelijke toelating een drankgelegenheid uit te baten (62). Is de correlatie niet eerder in dit tweede perspectief te zoeken dan in het eerste?

Professor Paul Cornil vertelt hoe in ons land kort na de oorlog van 1914-18 met het doel een einde te stellen aan een reeks gewapende overvallen en moorden het parket er op aandrong dat een jonge terdoodveroordeelde zou worden terechtgesteld. Pour l'exemple. De toenmalige Minister van Justitie, Emile Vandervelde, weigerde op die suggestie in te gaan, de genade werd toch verleend. Toen greep een wonder verschijnsel plaats: er kwam plots een einde aan die reeks overvallen, schijnbaar zonder reden... Wat zou er gebeurd zijn indien men een andere beslissing genomen had? Zou men niet geneigd zijn geweest het einde van de reeks overvallen aan de terechtstelling van die ene bandiet toe te schrijven? (63)

Dit wijst erop dat elke interpretatie der statistieken een relatieve waarde heeft en men er zich moet voor hoeden, vooral uit beperkte vaststellingen die niet over een lange periode handelen, voorbarige besluiten te trekken. De sociale realiteit is immers al te ingewikkeld en andere invloeden dan de strafmaat werken in op de criminaliteit in zelfs veel grotere mate.

Maar één feit kan toch wel als statistisch bewezen gelden: tal van landen stellen het zonder de doodstraf zeer wel en hebben geen buitensmatige criminaliteit. Het zeer objectieve verslag van de « Royal Commission on Capital Punishment » in 1953 aan het Engelse Parlement voorgelegd vermeldt slechts twee gevallen waarin de afschaffing van de doodstraf door een zekere vermeerdering van misdaden werd gevolgd: het geval van een dominion, Queensland, in 1922 en dat van Zwitserland in 1874 (64).

In dit laatste land werd in 1879 in een aantal kantons de doodstraf heringevoerd, maar hoe wonder ook na een zekere tijd stelde men vast dat de criminaliteit niet hoger was in de kantons waarin de doodstraf niet hersteld was dan in de andere. In 1942 werd de doodstraf dan ook een tweede maal, nu definitief, afgeschaft, zonder de minste nadelige gevolgen (65).

De studie van de reeds genoemde Professor Thorsten Sellin, die de criminaliteit vergelijkt tussen de staten Colorado, Missouri en Kansas — de twee eersten hebben de doodstraf nooit afgeschaft, de derde heeft ze afgeschaft in 1887 en heringevoerd in 1935 — besluit dat de criminaliteit beïnvloed wordt door sociaal-economische factoren, maar geenszins door de toepassing van de doodstraf (66).

Onnodig erop te wijzen dat in ons eigen land sinds 1863, op één enkele uitzondering na tijdens de oorlog 14-18 en de terechtstellingen na de bevrijding niet meegerekend, de doodstraf niet meer wordt uitgevoerd, en dat in Nederland de doodstraf afgeschaft werd in 1870, zonder dat zulks in deze beide landen een vermeerdering van het aantal ernstige delicten zou hebben veroorzaakt.

De geringe waarde van de doodstraf als afschrikkingsmiddel is ook één van de lessen die wij moeten onthouden uit de bestudering van het geval Chessman. Die jonge misdadiger had vroeg genoeg kennis gemaakt met de verbeteringsgestichten, lang genoeg in de gevangenissen verbleven, men had hem herhaaldelijk met de gaskamer bedreigd. Maar de bedreigingen schrikken de misdadiger die in opstand gekomen is tegen de maatschappij niet af. Integendeel! In het

laatste hoofdstuk van zijn eerste en beste boek «Dencel 2.455» beschrijft hij zelf deze zielstoestand!

«Als jongen was ik, al dan niet terecht, tot de overtuiging gekomen dat alles beter was dan bang zijn. Ik heb mijn vrees maar al te graag omgewisseld voor sluwheid en haat. Mijn psychopathische instelling werd een schild, en hoe ijveriger het gezag er naar streefde het me te ontrukken, zonder ooit een poging te doen te onderzoeken waarom ik me ervan bediende, hoe heviger ik er me aan vastklampte... Ik had, precies zoals de meesten van mijn soortgenoten, de indruk, dat de maatschappij mij alleen van mijn schild wilde beroven, dat mijn persoonlijkheid niemand interesseerde en dat het iedereen koud liet hoe vernederend of ontterend het normalisatieproces voor mij zou kunnen zijn. Ik verzette me hardnekkig tegen alle pogingen, me met trucs of geweld te dwingen me aan te passen en liet me door geen bedreiging of straffen, hoe streng ook, afschrikken.» (67)

En verder:

«Men wil bewijzen dat men niets nodig heeft: geen liefde, geen geloof, geen vertrouwen, geen warmte, geen vrienden, geen vrijheid. Die negatieve behoefte breidt zich steeds uit; zij wordt een meedogenloze tiran die alles domineert, die brutaal en agressief zijn eisen stelt. Wanneer het verlangen niet in toom wordt gehouden ontstaat (bewust of onbewust) de behoefte te bewijzen dat men ook het leven zelf wel kan missen. Van het begin af, is deze behoefte, die vermoedelijk masochistisch van aard is, gericht op zelfvernietiging, zodat ze door straf wordt bevredigd en niet uitgeschakeld of ook maar tijdelijk bedwongen. Een straf, bedoeld als corrigerend middel, kan de kwaal slechts verergeren. En daarom is het idee van de wrekende gerechtigheid die de Doden Gang in het leven heeft geroepen zo verkeerd.» (68)

Die jonge opstandelingen als een Chessman — die nochtans zulk gevaar uitmaken voor de maatschappij wanneer ze niet worden teruggewonnen, want zij worden de misdadigers van morgen — kunnen maar gered worden door een strengheid die gepaard gaat met veel begrip voor een situatie, niet door stomme afschrikking en straffen die ze niet begrijpen.

«Men had mij er kunnen op wijzen, zegt Chessman (69) dat er ook moed voor nodig is om te slagen, en een nuttig en productief leven te leiden en zich aan de regels te houden. Zoals maar al te vaak gebeurt, werd de nadruk gelegd op het neutraliseren van mijn instincten: er werd een poging gedaan ze in productieve banen te leiden, er werd niet het verlangen bij me gewekt mijn eerzucht op andere manieren te bevredigen. Ik heb nooit de indruk gekregen dat «me beteren» iets anders zou kunnen zijn dan een verpletterende nederlaag. Het was alsof degenen die met me spraken zich tot doel hadden gesteld mijn wil te breken. Wanneer men een jongen die in de knoop zit wil helpen, dan moet men hem ervan weten te overtuigen dat de maatschappij zijn grotere broer is, die bezielde is met het oprechte verlangen hem te helpen en niet een grimmige patriarch, die onderdanige gehoorzaamheid eist en zijn dreigementen kracht weet bij te zetten.»

Voor Chessman zou de kentering slechts geschieden na vier afschuwelijke jaren in de Doden Gang. Nadat hij een ware psychologische shocktherapie in de nabijheid van de dood zou hebben ondergaan, nadat zijn rebellerende instincten als het ware uitgeput waren geraakt en hij aldus stilaan tot inkeer kon komen, nadat de directeur Teets hem op het lumineus idee had gebracht nog iets van zijn leven te maken door te vertellen hoe hij zijn uiterste best had gedaan om

het te verknoeien, nadat hij zo zijn eerste boek had geschreven.

Maar velen gaan de dood in zonder tot inkeer te zijn gekomen, sommigen vervloeken God en de maatschappij. In beide gevallen zijn het nutteloze doden geworden, die de maatschappij geen ander nut zullen opleveren dan misschien in het tweede geval dit droevig nut, een sociale last te hebben gelikwdeerd!

* * *

Droevig nut, heb ik gezegd, zich te ontdoen van de sociale onverbuierlijke elementen? Moet men niet eerder zeggen, groot gevaar? Indien het te verrechtvaardigen is misdadigers te doden omdat men ze niet meer kan verueteren en hun onderhoud in de gevangenissen een te zware last is voor de gemeenschap, waarom zou het dan ook niet geoorloofd zijn personen met schadelijke erfelijkheidsfactoren, ongeneeslijke zieken of zware idioten voor wie de kans op herstel uitgesloten is eveneens te doen verdwijnen, op een zachte, pijnloze wijze?

A. Hitler, dierf op 30-1-1934 zijn beruchte sterilisatiewet vóór de Rijksdag rechtvaardigen door er op te wijzen dat het onderhoud van zieken, zinnelosen, abnormalen en gebrekkigen een jaarlijkse last van 350 miljoen mark voor de staatsfinanciën betekende (70). Men heeft gezien tot waar dergelijke stellingname heeft geleid: de uitroeiingskampen van nazi-Duitsland waren op dat zeldse racistisch en eugenetisch principe gegrond: men voegde er nog de politieke tegenstanders bij, die in een dictatuur natuurlijk een groot gevaar betekenen voor de gevestigde orde. In rechtsstaten als België, Nederland, Engeland en andere zal men niet vlug tot dergelijke excessen overgaan: men voelt dat de eerbied voor het leven ons niet toelaat de ongeneeslijke krankzinnigen en zieken te doden. Het is niet omwille van hun sociaal nut maar ondanks hun sociaal gevaar en ter wille van onze eerbied voor het leven dat wij hen blijven verplegen. Waarom zou hetzelfde niet gelden t.o.v. de misdadigers? Om reden van onze eerbied voor de menselijke persoon wijst men eensgezind elk beroep op narcanalyse af (71). Des te meer zou men het leven zelf moeten eerbiedigen.

De staat geeft het slechte voorbeeld, wanneer hij terechtstellingen beveelt. Op geen enkele andere manier kan het gebod «Gij zult niet doden» beter kracht worden bijgezet dan door het zelf te handhaven, ook tegenover de ernstige misdadigers.

Er kleven nog andere schadelijke gevolgen aan de doodstraf: ze wordt doorgaans aanzien als een grotere schande voor de beul dan voor de veroordeelde. Ze verhoogt de misdadiger in de ogen van zijn medemens, zodra hij de dood waardig draagt. De beul wordt overal en in alle tijden geminacht, omdat wij geen gerust geweten hebben over het werk dat wij hem opdragen. Keizer Karel deed hem een gele, pestkleurige kledij dragen en wees hem een afzonderlijke plaats aan in de kerk (72). Anatole Deibler, de Franse officiële beul van 1899 tot 1939, die in zijn vrije dagen handelsvertegenwoordiger was in champagnewijnen, liet voorzichtigheidshalve een visitekaartje drukken op de naam van zijn vrouw en al zijn klanken kenden hem onder die naam: Monsieur Anatole Rogis (73).

Kom ook niet aandragen met het excuus dat de doodstraf humaner zou zijn dan de levenslange hechtenis: Hoevele ter dood veroordeelden pogen niet vóór de executie zelfmoord te plegen? Hetgeen toch maar zelden gebeurt bij gevangenen. Is het trouwens niet opmerkenswaardig dat de staat of de maatschappij

met alle middelen die zelfmoord van de ter dood veroordeelden pogt te verhinderen? Ze worden zorgvuldig bewaakt, dag en nacht brandt er licht in hun cel, men neemt hen de voorwerpen af die tot zelfmoord zouden kunnen dienen. De dood zou immers geen straf meer zijn, wanneer hij vrijwillig wordt ondergaan of op een andere wijze dan deze door de wet voorgeschreven. Er blijft trouwens nog veel over van de middeleeuwse lijfstraf rond het schavot en de galg, en zelfs de Amerikaanse elektrische stoelen en gaskamers hebben de doodsangst en de fysieke pijn van de dood niet uitgeschakeld (74). Men heeft terecht kunnen zeggen dat de doodstraf is en blijft de meest onmenselijke en bovenmenselijke van alle straffen (75).

Nochtans wordt die onmenselijke en bovenmenselijke straf tegenwoordig maar al te veelvuldig gebruikt in een domein waar de menselijke vergissing zo welig tiert, het domein van de ideologische strijd en van de politiek. Professor Van Bemmelen heeft gezegd dat het probleem van de doodstraf voor de criminoloog geen probleem meer is, dat het thuis hoort bij astrologie en bijgeloof. Hij zou er moeten aan toevoegen: hij ideologie en politiek!

In Frankrijk werden tussen 1825 en 1935, op 110 jaren tijd, 3.969 doodstraffen uitgesproken en hadden 1.910 terechtstellingen plaats (76). Na de bevrijding, op enkele jaren tijd, werden 2.648 doodvonnissen door de bijzondere Hoven van Justitie op tegenspraak geveld, waarvan 771 werden uitgevoerd. Tussen 1944 en 53 werden in hetzelfde land 93 personen op tegenspraak ter dood veroordeeld door bijzondere militaire rechtbanken, waarvan er 55 werden terechtgesteld (77). In Nazi-Duitsland hadden tussen 1933 en 1945, politieke en gemeenrechtelijke veroordelingen door elkaar, 16.500 onthoofdingen plaats (78).

Moet ik eraan herinneren, dat ook in ons land, waar de doodstraf niet meer werd uitgevoerd en alle ter dood veroordeelden na de oorlog van 14-18 waren begenadigd, er thans na de bevrijding ongeveer 250 veroordeelden werden gefusilleerd! Deze cijfers hoeven geen commentaar: quand la politique entre au prétoire, c'est à la justice d'en sortir. Maar zulks bewijst overvloedig hoe schadelijk de instelling zelve van de doodstraf kan zijn. Ze wordt maar al te dikwijls het meest gebruikt om collectieve wraakgevoelens te voldoen. Zulks kan de gerechtigheid niet dienen, en evenmin het sociaal belang, want de politieke delinquent wordt, na zijn terechtstelling, maar al te gemakkelijk een martelaar of een held in de ogen van zijn partijgangers en aldus worden vuurhaarden van onmaatschappelijkheid en incivism aangewakkerd. Ze kan niet eens dienen om het terrorisme doelmatig te bestrijden: men zal altijd fanatici vinden — Algerianen of andere — die hun leven willen wagen voor hetgeen zij menen een heilige zaak te zijn of zelfs gewoon weg voor grof geld, zonder naar de middelen te zien. De executies lokken op hun beurt weerwraakmaatregelen uit vanwege de rebellen en zo wordt het een bloedige kringloop, waaraan de verstandigste een einde moet stellen.

Albert Camus heeft er op gewezen dat sinds 30 jaar meer en meer personen door de staat werden ter dood gebracht, dat er steeds minder veroordeelden van gemeen recht en steeds meer politieke veroordeelden werden terechtgesteld, « que la lutte des idées se fait à la corde et au couperet » (79). « Het is tijd, zo zegt hij, op spectaculaire wijze paal en perk te stellen aan dit misbruik en in de principes en de instellingen, de suprematie van de menselijke persoon boven de staat te erkennen! » (80).

Daarom kan er geen vrede genomen worden met

een politiek van niet-toepassing van de doodstraf, van stelselmatige genadeverlening — die trouwens het gezag van de gerechtelijke beslissingen aantast. Het gevaar is te groot dat in troebele tijden de regeringen aan de bekoring bezwijken van deze politiek af te zien en onder de druk van een of ander « pressure-group » het leven van een aantal veroordeelden opofferen voor de grillen van hetgeen men noemt de publieke opinie, die niet de opinie is van de meerderheid der burgers, maar deze van de kleine groep die momenteel het hoge woord voert (81). In België moet derhalve de doodstraf uit het arsenaal van onze straffen en uit de tekst onze wetten verdwijnen (82).

Maar eens dit principe gesteld, zullen wij uitzonderingen dulden? Zijn er uiterste omstandigheden waarin de doodstraf wel gewettigd zou zijn? Dient ze in het militair strafwetboek te worden behouden? (83). De klassieke argumenten om de doodstraf in dergelijke gevallen te behouden zijn wel bekend: er zou in oorlogstijd geen ander strafmiddel mogelijk zijn voor tal van delicten; vrijheidsstraffen zouden de militairen een rustkuur bezorgen, veilig achter het front; men zou hier staan voor een geval van wettige zelfverdediging van de maatschappij of van de staat, die soms gedwongen zou worden doodstraffen uit te spreken en ook uit te voeren om de eigen berechting door het volk te vermijden (84).

Deze argumenten gaan mijns inziens niet op. De doodstraf is uiteraard een uiterste straf en wanneer men ze in uiterste omstandigheden toelaat aanvaardt men haar toepassing (85). Wat zijn de vermelde argumenten trouwens waard, wanneer men ze van dichtbij ontleedt? Is het denkbaar dat de overheid gedwongen wordt de doodstraf uit te voeren tegen haar eigen inzichten in?

Ik weiger deze eventualiteit als een argument te aanzien: ze hangt alleen af van de vastberadenheid van de overheid zelve. In werkelijke oorlogstijden trouwens kan de staat van beleg worden afgekondigd en dan is de overheid nog meer bekwaam om haar wil door te drijven dan in andere tijden: zij alleen beschikt over de gewapende macht, de censuur wordt ingesteld, de uitoefening der politieke rechten wordt opgeschorst (86).

En waar zou men naar toe gaan zo geen enkele vrijheidsstraf meer kon opgelegd worden aan het front, om reden dat ze met een veilige rustkuur gelijk zou staan? Men kan toch op alle misdrijven de doodstraf niet stellen, en dat doen de militaire strafwetboeken trouwens ook niet. Door het plegen van achtereenvolgende kleine misdrijven zou de misdadige militair aldus toch aan het gevaar kunnen ontsnappen. Het is evenwel goed mogelijk de gevangenisstraf te laten uitzitten in omstandigheden die even gevaarlijk zijn als die van het front. Het is zelfs mogelijk straffen te voorzien die er juist in bestaan gevaarlijke opdrachten te vervullen. Dit wijst er op dat een tuchtvol leger zeer goed mogelijk is zonder beroep op de doodstraf. De ervaring leert trouwens dat de overwinning niet afhangt van het aantal veroordelingen door de krijgsgerechten uitgesproken, maar dat integendeel het vertrouwen van de manschappen in hun officieren en niet de bedreiging met een doodstraf die veel van haar afschrikkingswaarde verliest voor mensen die alle dagen de dood in de ogen zien, het moreel peil zal handhaven dat de strijdvaardigheid verzekert.

* * *

Wij menen dan ook radicaal te mogen besluiten dat de doodstraf in het Recht niet thuis hoort. Haar af-

schrikkingsswaarde is geenszins bewezen, haar toepassing onherstelbaar. In de uiterste gevallen wordt ze zeer wel door de levenslange gevangenisstraf vervangen of door de verbanning, deze politieke straf bij uitstek, die in het Belgisch strafrecht evenwel totaal ontbreekt. In werkelijkheid is zij een wraakuitoefening van de maatschappij tegen de delinquent.

Dergelijke wraakneming heeft evenwel geen plaats meer in het hedendaagse strafrecht (87). De tijd is voorbij dat de industriële omwenteling in Engeland met de ellendigste armoede van de massa kon gepaard gaan, schier zonder andere veiligheidsmaatregelen om de eigendom te beschermen, dan de toepassing van de strengste straffen zelfs voor de kleinste diefstallen.

De tijd zal komen dat men liever de Engelse « policeman » een revolver zal geven, dan zijn leven te beschermen door dat van zijn aanrander te ontnemen. Verbeterde economische en woningtoestanden zullen het aantal vermogensdelicten doen afnemen, verder gevorderde studie van de hormonenleer zal wellicht vele delicten — vooral op seksueel gebied — weten te voorkomen, beter toezicht op de a-sociale gezinnen en intensere jeugdbescherming zullen er eveneens toe bijdragen de criminaliteit te verminderen.

De criminoloog zal meer en meer aandacht besteden niet alleen aan het strafbaar feit, maar aan de dader zelf. De rechter zal steeds meer de tussenkomst inroepen van psychiaters en maatschappelijke werkers, ook met het oog op de reclassering der delinquenten, die hij zal blijven volgen door zelf toezicht uit te oefenen op de uitvoering van zijn eigen beslissing (88). Tal van mogelijkheden liggen nog onuitgebaat vóór ons open om preventieve maatregelen tegen de misdaad te treffen (89). Dergelijke positieve stellingname ten opzichte van het probleem van de misdaad zal een veel betere bescherming uitmaken van de maatschappij dan het behoud van de doodstraf.

* * *

Zo ben ik aan het einde gekomen van dit requisitorium. Men heeft van meer dan één advocaat die een grote misdadiger moest verdedigen gezegd dat hij meer gepleit had tegen de doodstraf dan voor zijn eigen cliënt. Deze rede was nochtans geen pleidooi voor Chessman. Maar toch zal ik eindigen met een woord van spijt over zijn lot. Schuldig of niet, men moet erkennen dat deze Chessman met zijn drie vermaarde boeken, die in verscheidene talen werden overgezet en door miljoenen mensen werden gelezen, een zekere bijdrage van min of meer belang, daar zal de tijd over oordelen, tot de hedendaagse literatuur heeft geleverd, minstens dat zijn boeken voor de criminologie zeldzame documenten uitmaken. Was dit een genoegzame reden om hem te sparen, zoals het soms werd voorgehouden? Laten we eerder zeggen: het was een reden te meer. Waarom zou een dergelijk argument, dat gegrond is op het sociaal nut van de delinquent, van geen tel zijn?

Het wil me alleszins voorkomen, hoewel er uit letterkundig oogpunt wellicht geen vergelijking mogelijk is, dat het Parlement van Parijs blij gaf van meer begrip en meer historische zin dan de Amerikaanse autoriteiten, toen het bij arrest van 5 januari 1463 het doodvonnis te niet deed, dat uitgesproken was tegen François de Montcorbier, dit François Villon (90).

« La Ballade des Pendus » is voor de schrijver stellig nuttiger geweest dan « Dodencel 2455 ». Al heeft ze waarschijnlijk zoveel geld niet opgebracht, Chessman zou voorzeker haar doeltreffendheid hebben verkozen:

« Ne soyez donc de nostre confrérie,
Mais priez Dieu, que tous nous vueille absoudre ».

(1) Het Californische Strafwetboek schijnt geen artikelen te bevatten die overeenstemmen met de artikelen 60, 61 en 62 van ons Strafwetboek. De zwaarste straf wordt evenwel eerst uitgevoerd.

(2) Caryl Chessman, Cell 2455 Death Row, Prentice-Hall, Inc., New York 1954 - Ned. Vert. Dodencel 2455, A.W. Bruna & Zoon, Utrecht, blz. 161.

(3) Caryl Chessman, The Face of Justice, Prentice-Hall, Inc., New York 1957 - Ned. Vert. Mijn laatste Kans, Schelkens en Giltay, Amsterdam, blz. 42.

(4) Reeds vóór de oorlog werd het « dossier de personnalité » door Advocaat-Generaal J. Constant als een belangrijke bijdrage tot de straffoetmeting bestempeld. Cfr. J. Constant, L'Etude de la personnalité du délinquant en vue du Jugement, Revue Internationale de Doctrine et de Législation comparée, Bucarest 1939-40, blz. 133-147, geciteerd door M. Franchimont, Incertitudes et Espérances des Pénalistes, R.D.P. et C., 1959-60, blz. 904.

Om volledig te zijn moet een dergelijk dossier volgens A. Vanwelkenhuyzen (Les droits de la défense et l'évolution du procès pénal, R.D.P. et C., 1959-60, blz. 840) een psychiatrische expertise, een antropologisch en medico-psychologisch onderzoek en een sociaal enkwet over familie- en beroepsomgeving bevatten. Ter zake zijn we natuurlijk veel beschiedener, gezien we enkel de boeken van Chessman als documenten in ons bereik hadden.

(5) Caryl Chessman, Trial by Ordeal, Prentice-Hall, Inc., New York 1955 - Ned. vert. Vuurproef, A.W. Bruna & Zoon, Utrecht, blz. 18.

(6) Blz. 71.

(7) Chessman was toen veroordeeld tot drie straffen van vijf jaar tot levenslang en één straf van één tot tien jaar. Men weet dat in vele Amerikaanse staten de straffen uitgesproken worden met een maximum en een minimum; de effectieve duur van de straf hangt af van het gedrag van de veroordeelde. Cfr. A. et S. Tunc, Le Système Constitutionnel des E.U. d'Amérique, Paris 1954, d. 2, nr 287 in fine.

(8) E. Frey, Délinquance juvénile et récidive, R.D.P. 1947-48, blz. 629.

(9) De vraag zou zich in Belgisch recht ook kunnen stellen. Art. 2, al. 2 van het B.W. is niet toepasselijk op de interpretatieve wetten. Cass. 18-10-1949, Pas. 1950, I, 91.

(10) Men kan op grond van de federale wetten of van de federale Grondwet, de arresten van de Hoven der verschillende Staten aan het toezicht van de federale Hoven, en meer bepaaldelijk van de Supreme Court of the U.S. onderwerpen. Cfr. A. et S. Tunc, op. cit. nr 245.

(11) Bij de behandeling voor de jury was hem een raadsman toegewezen Al Matthews, over dewelke hij trouwens met lof spreekt: Dodencel 2455, blz. 170.

(12) Er volgden later talrijke betwistingen betreffende de rechten van de ter dood veroordeelde, om er eigen boeken, nota's en documenten op na te houden voor zijn verdediging: zie Vuurproef, hoofdstuk 24.

Dezelfde kwestie stelde zich ook in verband met zijn recht tot schrijven en publiceren. Waar Dodencel 2455 zonder verzet van de gevangenisautoriteiten het licht zag, werd er geen toelating meer gegeven voor de publicatie van de twee andere boeken. De manuscripten werden buiten de gevangenis gesmokkeld.

(13) De procedure « Habeas Corpus » heeft als oorspronkelijk doel de personen te vrijwaren tegen een willekeurige aanhouding. Het Amerikaanse Hoogste Gerechtshof heeft evenwel een brede interpretatie van deze procedure toegelaten; ze wordt o.m. dikwijls aangewend om beroep in te stellen bij de federale rechtsbanken tegen uitspraken van de rechtbanken en Hoven der verschillende staten (A. et S. Tunc, op. cit., nrs 285 en 288).

(14) Vijfde amendement: « Nor shall any person... be deprived of life, liberty, or property, without due process of law »; hetzelfde principe wordt hernomen in het 14e amendement.

(15) Cfr. A. et S. Tunc, op. cit., d. 1, nr 2.

(16) Cfr. A. et S. Tunc, op. cit., d. 2, nr 288.

(17) Het federaal Hof van Beroep te San Francisco bevestigde de uitspraak van de districtsrechtbank in oktober 1956. In mei 1957, toen het laatste der drie autobiografische romans van Chessman verscheen, was de zaak in behandeling vóór de Supreme Court te Washington.

(18) Dodencel 2455, blz. 166.

(19) Zie dienaangaande bvb. Th. Maes, Vijf Eeuwen Stedelijk Strafrecht, Antwerpen, 1947.

(20) Cesare Beccaria's (1738-1794) vermaard boek « Dei delitti e delle pene » verscheen in 1765.

(21) Bloch-Michel, La peine de mort en France, Paris 1957, blz. 207.

(22) A. Koestler, Reflexions on Hanging, 1955 - Franse uitgave samen met A. Camus, Réflexions sur la Guillotine, onder de gezamenlijke titel: Réflexions sur la peine capitale, Paris 1957, blz. 32.

(23) Ibidem, blz. 40 en vgl.

(24) Die vijf gevallen zijn 1° doodslag of moord begaan in geval van weerstand tegen een aanhouding of in geval van ontsnapping; 2° doodslag of moord van de politieofficieren of hun helpers; 3° doodslag of moord van het gevangenispersoneel in dienst; 4° doodslag of moord bij middel van vuurwapens of springstoffen; 5° doodslag of moord met het oogmerk om te roven.

(25) De doodstraf werd niet meer uitgevoerd in Nederland sinds 1850, in Denemarken sinds 1892, in Noorwegen

sinds 1875, in Zweden sinds 1910; ze werd in die landen afgeschaft respectievelijk in 1870, 1933, 1905, en 1921.

(26) Cfr. C.J. Vanhoudt, *Progressieve en regressieve evolutie in het strafrecht onder invloed der dictatuur*, Antwerpen 1940, blz. 26 - 112 - 233.

(27) Nml. Cuba, Panama, Haiti, Peru, Chili, Bolivia en Paraguay.

(28) R.D.P. et C., 1959-60, blz. 375.

(29) Geciteerd door A. Naud, *Tu ne tueras pas*, Paris 1959, blz. 171.

(30) J.M. Van Bemmelen, *Het probleem van de doodstraf*, Antwerpen 1948, blz. 23.

(31) Zie dienaangaande: J. Vanderveeren, *Compte-rendu sur le procès Jaccoud*, J.T. 1960, blz. 125.

(32) N. Gunzburg, *Gij zult niet oordelen*, Openingsrede der Vlaamse Conferentie te Antwerpen, 22 november 1913, Antwerpen 1913, blz. 21.

(33) Geciteerd door J. Duhamel, *La Justice discutée*, Paris 1955, bijlage 4, blz. 123.

(34) L.A. Bouciqué, *Narco-analyse en Narco-diagnostic als criminele investigatiemiddelen*, tot nu toe slechts verschenen in Franse vertaling: *La narco-analyse, méthode d'investigation criminelle*?, R.D.P. et C., 1959-60 (blz. 319-372), blz. 341.

(35) Geciteerd door A. Camus, *Réflexions sur la peine capitale*, Paris, 1957, blz. 160.

(36) Op. cit., blz. 169.

(37) Cfr. Th. Collignon, *La peine de mort sera-t-elle un châtiment du passé?* J.T. 1948, blz. 117. De auteur trekt evenwel uit juiste beginselen praktische conclusies die op zijn minst tegenstrijdig zijn met de gestelde beginselen.

(38) A. Camus, op. cit., blz. 133 en vlg. geeft een beschrijving van het gruwelijk schouwspel van een onthoofding; de galg en de elektrische stoel zijn niet veel menselijker dan het schavot.

(39) Op. cit., blz. 148.

(40) Overgenomen uit het tijdschrift «*Réalités*», mei 1960.

(41) Buiten zijn drie autobiografische romans schreef Chessman nog een boek: «*The kid was a killer*».

(42) Blz. 184.

(43) A. Koestler, op. cit., blz. 106.

(44) R.D.P. et C., 1959-60, blz. 623.

(45) G. Stürup, *Festskrift for Helweg* (1946, blz. 783) - T.N.C. Gibbens, *The Composition of Criminal Population* (W.K.O. - Eur-145-12 - 1 may 1958) - H. Stern, *Deux ans de dépitage psychiatrique appliqué aux détenus* de St. Michel (Thèse de doctorat à la Faculté de médecine de Toulouse, juillet 1949) - (Rev. pénit. Dr. Pén., Paris 1949, blz. 333). Alle drie geciteerd door S.C. Versele, loc. cit.

(46) S.C. Versele, *Problèmes psychiques et politique criminelle*, R.D.P. et C., 1959-60, blz. 624.

(47) Op. cit., blz. 16.

(48) *Gramatica: La lotta contra la pena*, Riv. di dif. soc., 1947, blz. 1 - 15 en andere werken. - Marc Ancel, *La défense sociale nouvelle*, Paris 1954, en andere werken. Cfr. M. Franchimont, op. cit., blz. 905 en vgl.

(49) Het probation-systeem, men weet het, wordt in België door de parketten praktisch toegepast bij gebrek aan wettelijke regeling. Drie wetsvoorstellen werden in de Senaat dienaangaande achtereenvolgens neergelegd door de heren Struye (1948), Lagae (1952) en Lilar (1956).

(50) Dit voorstel werd gedaan in januari 1959 te Straatsburg, tijdens de studiedagen aldaar georganiseerd door het «*Institut des sciences criminelles et pénitentiaires*» bij de faculteit der Rechten van de plaatselijke Universiteit opgericht. - Geciteerd door S.C. Versele, op. cit., blz. 643.

(51) Geciteerd door A. Naud, op. cit., blz. 260.

(52) De ontoerekenbaarheid wordt slechts aanvaard indien «*the party accused was labouring under such a defect of reason, from disease of the mind, as not to know the nature and quality of the act he was doing, or, if he did know it, that he did not know he was doing what was wrong*».

(53) Royal Commission on Capital Punishment 1949-1953, Report presented to Parliament by Command of Her Majesty, September 1953, nr 333, blz. 116.

(54) L. Polak, *De zin der vergelding*, Amsterdam 1921.

(55) J.M. Van Bemmelen, *Criminologie*, Leerboek der misdaadkunde, Zwolle 1948, blz. 8 en 11. - Zie ook dezelfde, *Het probleem van de doodstraf*, blz. 10. - A. Richard, *La mission inconnue de la justice pénale*; R. Legros, *Conscience sociale et défense sociale*, Rev. int. de def. soc. 1955, blz. 190 en vgl.; J. Dupréel, *Le régime des prisons et l'esprit sociologique*, Bulletin de l'administration des prisons 1950, blz. 85 en vgl. Deze drie laatste werken geciteerd door M. Franchimont, op. cit., blz. 903.

(56) Zie bvb J. Simon, *Handboek van het Belgisch Strafrecht*, Brussel 1948, blz. 48. M. Franchimont, op. cit., blz. 903, kent de straf volgens de neo-classieke theorie een moreel en utilitair doel toe. Dit laatste doel wordt onderverdeeld in een algemene preventieve werking (algemene afschrikking) en een bijzondere preventieve werking, die zelf een drievoudige gedaante kan aannemen: afschrikking - verwijdering - verbetering van de delinquent.

Afschrikking en verwijdering strekken evenwel tot bescherming van de maatschappij. De straf een moreel doel toekennen lijkt ons niet gerechtvaardigd. Moraal en strafrecht zijn uit elkaar te houden.

(57) J.M. Van Bemmelen, *Het probleem van de doodstraf*, blz. 17. - citaat overgenomen uit de rede van Minister Modderman in de Tweede Kamer op 26-10-1880.

(58) A. Koestler, op. cit., blz. 27.

(59) A. Naud, op. cit., blz. 90.

(60) M. Garçon, *Histoire de la justice sous la troisième république*, d. 3, blz. 103.

(61) Common sense and the death-penalty, Prison Jour-

nal, oktober 1932, blz. 12. - geciteerd door J.M. Van Bemmelen, op. cit., blz. 70.

(62) Geciteerd door A. Camus, op. cit., blz. 156, in voetnota.

(63) Geciteerd in het verslag van de Royal Commission on Capital Punishment 1949-1953, blz. 339.

(64) Royal Commission on Capital Punishment 1949-1953. Report presented to Parliament by Command of Her Majesty, september 1953, appendix 6: *The deterrent value of capital punishment* (blz. 328-376).

(64) Royal Commission on Capital Punishment 1949-1953. Report presented to Parliament by Command of Her Majesty, september 1953, appendix 6: *The deterrent value of capital punishment* (blz. 328-376).

De conclusies zijn t.a.v. het exemplatief karakter van de doodstraf nochtans zeer gematigd: «*Prima facie the death sentence is likely to have a stronger effect as a deterrent to normal human than any other form of punishment. There is some evidence (though no convincing statistical evidence) that this is in fact so: and also that abolition may be followed for a short time by an increase in homicides of violence. But there is no clear evidence of any lasting increase, and there are many offenders on whom the deterrent effect is limited and may often be negligible*». (blz. 274).

(65) Zie de studie van Prof. J. Graven van de Universiteit te Genève in het verslag van de vermelde Engelse commissie opgenomen, blz. 339.

(66) Zie de studie van Prof. Sellin ongenomen in hetzelfde verslag van de Royal Commission, blz. 345 tot 352. De verbetering op crimineel gebied voor de jaren 1936-45 t.o.v. de jaren 1924-35 bedroeg voor de bestudeerde staten respectievelijk: Colorado: 40 % - Missouri: 47 % - Kansas: 44 %.

(67) Op. cit., blz. 204.

(68) Ibid., blz. 208.

(70) Cfr. A.J. Vanhoudt, op. cit., blz. 206.

(71) R. Charles et P. De Cant, *Les procédés nouveaux d'investigation scientifique et la protection des droits de la défense*, Rev. de dr. intern. et de dr. comp. 1958, blz. 437. L. Bouciqué, op. cit. - Hof van Assisen van Limburg, 22-11-1955 en 30-11-1955, R.W. 1955-56, kol. 579 en kol. 936.

(72) L. Th. Maes, op. cit., blz. 61.

(73) A. Naud, op. cit., blz. 89.

(74) Ibid., blz. 68: over de elektrische stoel - A. Camus (op. cit., blz. 179) vraagt dat men tenminste gebruik zou maken van verdovingsmiddelen om de pijn uit te schakelen.

(75) J.M. Van Bemmelen, op. cit., blz. 50.

(76) A. Naud, op. cit., blz. 248.

(77) J. Bloch-Michel, op. cit., blz. 211.

(78) Cijfer geciteerd door de Duitse minister van Justitie Dehler op 3-10-1952 in het Parlement te Bonn (vgl. A. Naud, op. cit., blz. 229).

(79) A. Camus, op. cit., blz. 175.

(80) Ibid., blz. 176.

(81) Vgl. J. Haesaert, *Essai de Sociologie*, S.L., S.D., blz. 75.

(82) Strafwetboek: art. 7 te wijzigen - artikelen 8 tot en met 11 af te schaffen.

(83) Volgende artikelen van het Belgisch Militair Strafwetboek voorzien de doodstraf: 17 (spionnage) - 19 tot 21 (ongerechtvaardigde capitulatie) - 23 en 25 (postverlating) - 28 (weigering van bevel) - 31 (opstand) - 39 en 40 (gewelddaden tegenover oversten) - 52 (overlopen naar de vijand).

Opmerkenswaardig is dat desertie, zelfs ten overstaan van de vijand, slechts strafbaar is met gewone hechtenis van 10 tot 15 jaar voor de officieren en met opsluiting voor de militairen van lagere rang.

(84) Zie J.M. Van Bemmelen, op. cit., blz. 38 en blz. 65. Zie ook A. Naud, op. cit., blz. 263.

(85) P. Althaus, *Die Todesstrafe als Problem der christlichen Ethik* (Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Jahrgang 1955, heft 2), laat terecht opmerken dat een stellingname tegen de doodstraf moeilijk uitzonderingen duldt (blz. 35).

(86) Volgens de rechtspraak (Cass. 4-3-1940, Pas. 1846, I, 493) begint in België de oorlogstijd op de dag door K.B. vastgesteld voor de mobilisatie van het leger en eindigt op de dag waarop het leger terug op vredesvoet wordt gesteld. Na de laatste oorlog geschiedde dit pas op 15 juni 1949 (w. van 1 juni 1949). De staat van beleg is geregeld door de besluitwet van 11 oktober 1916. Hij werd na de laatste oorlog opgeheven bij R.B. van 25-1-1946.

(87) Het is wel het vermelden waard dat de meeste mensen nochtans, om diverse redenen, de huidige strafpolitiek te mild schijnen te achten.

Cfr. G. De Bock, *Gerecht en Publiciteit*. De invloed van de publiciteit der misdaden en wanbedrijven op de openbare opinie. Een opiniepeiling te Gent. Verslag uitgebracht op de op de Algemene Vergadering van de Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht te Gent op 8 oktober 1960, tot nu toe slechts verschenen in de Franse versie: *Justice et Publicité*. La répercussion de la publicité donnée aux crimes et délits sur l'opinion publique. Un sondage d'opinion dans la ville de Gand. R.D.P. et C. 1960-61, blz. 36 en vlg., meer bepaaldelijk blz. 53-54.

Er is dus nog heel wat te doen om de openbare opinie beter voor te lichten.

(88) Zie dienaangaande enkele interessante perspectieven in de vermelde studie van rechter S. Versele, *Problèmes psychiques et politique criminelle*, blz. 643-44. - zie ook H. Bekaert, *Etude analytique des travaux*, blz. 41, door de auteur geciteerd in zijn mercuriale uitgesproken voor het Hof van Beroep te Gent op 1 september 1960, onder de

titel «Het uitwissen der veroordelingen», R.W. 1960-61, kol. 66. De nieuwe investigatiemiddelen betreffende de persoonlijkheid van de delinquent, vooral de sociale enkwesten, moeten tactvol geschieden, zonder inbreuk op de door de grondwet gewaarborgde subjectieve rechten.

(cfr. A. Vanwelkenhuyzen, op. cit., blz. 841 en 851).

(89) Zie byv. betreffende de preventieve mogelijkheden (rol van de vrederechter, van de comités voor kinderbescherming, van de voogden over natuurlijke kinderen en

kinderen wier ouders ontzet zijn uit de ouderlijke macht): R. Horion, Beschouwingen over de sociale rol van de vrederechter in het kader der preventieve kinderbescherming, R.W. 1960-61, kol. 161.

(90) De doodstraf werd omgezet in 10 jaren verbanning uit Parijs, zie: Oeuvres de François Villon, Paris, 1957, voorafgaandelijke nota, blz. 13. De vermaarde «Ballade des pendus» werd geschreven, toen Villon het arrest van het Parlement, trouwens met weinig hoop, afwachtte.

Antwoord van Mr L. LAGAE, stafhouder der Balie van Gent

Ik zou zeker tekort schieten in het nakomen van mijn verplichtingen, niet alleen van erkentelijkheid maar zelfs van loutere hoffelijkheid, indien ik niet vooral U, Mijnheer de Voorzitter, oprechte dank betuigde voor de vriendelijke woorden, die U mij hebt toegestuurd uit naam van de Vlaamse Conferentie van onze Balie.

Het hartelijk vertrouwen, waarvan Uw begroeting blijk heeft gegeven, vervult mij met des te meer vreugde, daar deze gevoelens beantwoorden aan de mijne jegens U en Uw leden, en bovendien omdat ik er de verzekering in vind dat ik geniet van het vaderlijk gezag, waarmee onafscheidelijk het goed vervullen van mijn ambt moet verbonden zijn.

Voor de Stafhouder is het telkenjare een bijzondere voldoening de openingszitting van onze Vlaamse Conferentie te kunnen bijwonen. Het stemt tot vreugde en vertrouwen vast te stellen dat, na weldra honderd jaar bestaan, zij nog steeds in volle vitaliteit leeft en onverminderd haar rol vervult.

Het spreekt vanzelf dat de stafhouder, die in de eerste plaats bekommerd is om de beroepsbekwaamheid in de Balie, de Conferentie der Jonge Balie dankbaar is voor de degelijke beroepsopleiding, door haar verstrekt aan onze jonge confraters.

De openingsrede, die we daar zoëven hebben kunnen beluisteren, zal voorzeker ook tot de vorming van onze stagisten bijdragen. Vanwege de gewetensvolle voorstudie van het onderwerp is zij een fraai voorbeeld van werkzaamheid voor onze jonge confraters. En dit is des te verdienstelijker, daar het een bijzondere moed vereist een zo akelig onderwerp als de doodstraf te gaan behandelen. De kwestie is sedert eeuwen zo vaak en zo grondig behandeld, van theoretisch standpunt uit, zo grondig bestudeerd door voor- en tegenstanders van de doodstraf, dat het haast onmogelijk geworden is nog veel nieuwe gedachten daarbij te betrekken.

Bovendien heeft dit vraagstuk van praktisch standpunt uit in ons land voor het ruimste deel zijn belang verloren, aangezien nu volgens een goed gevestigde traditie de doodstraf niet meer uitgevoerd wordt maar omgezet in levenslange dwangarbeid.

Ongetwijfeld heeft het geval Chesman aan dit vraagstuk een zekere actualiteit verleend, een actualiteit overigens van bijkomstige aard, vermits het twistpunt hoofdzakelijk herleid werd tot de vraag, of na twaalf jaren sedert de uitspraak van de doodstraf de uitvoering daarvan nog te rechtvaardigen is.

Dit zo omstreden vraagstuk van de doodstraf heeft U ons, Meester Van Malleghem voorgedragen in een degelijke synthese en in een sierlijke taal waarvoor wij U mogen geluk wensen en U dankbaar moeten zijn. De traditie wil, dat in zijn antwoord de stafhouder een kritisch onderzoek zou wijden aan de openingsrede. Ik zal mij dus maar weer naar de traditie schikken. Na de uiteenzetting van het geval Chesman besluit U, mijn waarde confrater Mr. Van Malleghem, met deze

beschouwing: «De doodstraf voor Chesman was onrechtvaardig, onnodig, verderfelijk.»

Zo ver zou ik niet durven gaan.

Wel ben ik het met u eens, dat na die twaalf jaren lange strijd tegen de dood de uitvoering van de straf inderdaad onrechtvaardig, onnodig en verderfelijk was geworden.

Maar betekent dit dat de straf zelve, twaalf jaar voordien, onrechtvaardig, onnodig en verderfelijk was? Zoals Uzelf opgemerkt hebt waren de bezwaren tegen Chesman verpletterend. Er zijn dan ook alle redenen om te twijfelen aan diens rechtzinnigheid toen hij, na eerst te hebben toegegeven dat hij wél de bandiet was met de rode lamp, naderhand ging loochenen en daaraan steeds vastgehouden heeft.

De doodstraf wegens ontvoering van een vrouw om die te verkrachten — en onder de slachtoffers was een jong meisje van 17 jaar, dat ingevolge de gewelddaden van Chesman jarenlang in het hospitaal is moeten verzorgd worden, haast eenzelfde aantal jaren als Chesman in de dodencel opgesloten is geweest — die straf komt in de Amerikaanse wetgeving billijk voor en rechtvaardig, ook al heeft Chesman misschien niet gedood. De Amerikaanse wetgeving is inderdaad zeer streng voor het misdrijf van ontvoering. Wie rekening houdt met de toestanden in de Verenigde Staten van Amerika, met de exploten van de gangsters en met de aldaar heersende criminaliteit acht de straf van Chesman dan ook niet zó onnodig noch verderfelijk.

De uitvoering ervan heeft ons stellig geschokt. Doch hierbij moet worden opgemerkt dat, indien de Gouverneur van Californië de straf van Chesman niet omgezet heeft, de reden daarvan dient gezocht in het feit, dat hij de omzetting niet kon uitspreken zonder een aanbeveling van het gerechtshof, dat de straf uitgesproken had. Het hof heeft nooit die aanbeveling willen verlenen omdat Chesman, die beweerde onschuldig te zijn, nooit blijken heeft gegeven van berouw over zijn misdaden. De Gouverneur van Californië was voorzeker met zulke goede bedoelingen beziel, dat hij bij het Parlement van de staat Californië een wetsontwerp heeft ingediend, strekkende tot de afschaffing van de doodstraf. Hij heeft gehoopt dat het wetsontwerp zou goedgekeurd worden zodat de uitvoering van de doodstraf voor Chesman verhinderd zou kunnen worden. Tegen zijn verwachtingen in werd dit wetsontwerp verworpen. Voor de Gouverneur van Californië bestond er dan geen middel meer om de uitvoering van de doodstraf, tegen Chesman uitgesproken, te beletten. Het oordeel dat U geveld hebt over de uitvoering van de doodstraf op Chesman hebt U, waarde confrater, dan veralgemeend in de volgende, kernachtige beschouwingen: «De doodstraf is onrechtvaardig omdat zij buitenmatig is; zij is onnodig, omdat zij geen behoorlijk afschrikkingsmiddel is; zij is schadelijk omdat zij een verderfelijke invloed op het algemeen der bevolking uitoefent». U trekt hieruit het besluit dat de doodstraf moet worden afgeschaft en bovendien dat de politiek van niet-

uitvoering onvoldoende is, aangezien het gevaar bestaat dat in troebele tijden misbruik van de doodstraf zou worden gemaakt tegen politieke tegenstanders.

Wat dient er van deze stelling te worden gedacht? Liefst wil ik aanvangen met de verklaring dat, om redenen van menselijk gevoel, de doodstraf ons inderdaad afstotelijk voorkomt.

Zij stoot ons tegen de borst omdat zij strijdig is met de idee van verbetering, een begrip waaraan wij gehecht zijn bij de gedachte aan elke straf. Bovendien ligt de doodstraf te eng verknoopt met de idee van vergelding en wraak, gevoelens die ons bij bestraffing vreemd zijn en moeten blijven.

Dit zijn echter inzichten van gevoel. Voor de criminalist en voor de wetgever geldt niet het gevoel; het geldt wel een kwestie van rede en werkelijkheid.

Niet de liefdadigheid — hoe hoog ook haar plaats is wanneer het gaat om veroordeelden, die vatbaar zijn voor verbetering — niet het milde en misschien utopisch vertrouwen in de goedheid van de mens moge ons leiden; wél de realiteiten en de kansen en mogelijkheden van de beste criminele politiek.

Aldus belandt men uiteindelijk opnieuw op de essentiële vraag, die alle criminalisten zich hebben gesteld, te weten of ja dan neen de doodstraf noodzakelijk is. Indien ze noodzakelijk is, dan moet ze, wettelijk en zadelijk, geoorloofd zijn zoals het geoorloofd is te doden in een rechtvaardige oorlog en in geval van zelfverdediging.

Ik zou uw stellingen willen onderzoeken, waarde confrater, in de omgekeerde volgorde en vang dus aan bij de zogeheten nutteloosheid van de doodstraf.

Deze kwestie schijnt mij inderdaad vooraf te moeten overwogen worden en ook opgelost. Immers, indien de nutteloosheid niet blijkt maar integendeel de noodzakelijkheid van de doodstraf, dan vervallen de bezwaren tegen de doodstraf en blijven er slechts over de bezwaren tegen de uitvoering of haar modaliteiten.

Is de doodstraf onnodig?

Het doel van de straf is de beveiliging van de maatschappij en de verbetering van de misdadiger. Het spreekt vanzelf dat de verbetering van de misdadiger met andere middelen dan door de doodstraf kan bekomen worden. Maar toch mag niet uit het oog verloren worden dat de doodstraf een verbeterende invloed kan laten gelden op een misdadiger. Het is zo waar dat gelovige ter-doodveroordeelden de eeuwigheid zijn ingegaan met serene gelatenheid, nadat ze zich, ingevolge een rouwmoedige bekentenis, met hun Schepper verzoend wisten en erop konden rekenen dat de slag van de bijl de weg opent tot de hemel voor de berouwhebbende zondaar.

De vraag is echter of het tweede doel van de straf, te weten de beveiliging van de maatschappij, bereikt kan worden zonder de doodstraf.

De voorstanders van de afschaffing der doodstraf beweren dat het kan: ze houden staande, dat andere straffen, waaronder de levenslange opsluiting, even zeker de beveiliging van de maatschappij kunnen helpen handhaven. Daartoe vergelijken ze de statistieken van de criminaliteit in de landen waar de doodstraf nog steeds in voege is. Uit de vaststelling, dat in de eerste soort landen de criminaliteit niet hoger is dan in de landen waar de doodstraf behouden bleef menen ze te mogen besluiten dat de doodstraf nutteloos is.

Deze redenering gaat evenwel niet op. Het is immers klaarblijkelijk dat met elkaar alleen kunnen vergeleken worden toestanden die evenwaardig zijn onder alle

opzichten. Het bewijs is niet geleverd maar niets belet te vermoeden dat in de landen, waar nu de doodstraf afgeschaft is, de criminaliteit niet nóg lager zou zijn indien de doodstraf er in voege was gebleven of opnieuw mocht ingevoerd worden.

Ten andere, is er geen aanleiding om ernstig de gegrondheid te betwijfelen van de bewering, als zou het bestaan van de doodstraf in een land niet een remmende invloed hebben op de criminaliteit aldaar? Men stelt toch vast dat in sommige landen, waar de doodstraf afgeschaft geweest is, zij opnieuw ingevoerd wordt ingevolge een verhoogde criminaliteit, misschien als nasleep precies van het afschaffen. Later wordt ze dan weer niet meer toegepast, nadat de criminaliteit gedaald is, waarschijnlijk als gevolg van de waarde, door de misdadigers gesteld op hun leven.

Aldus is geschied in de Verenigde Staten van Amerika, waar, zoals bekend is, elke staat een eigen wetgeving en een eigen strafrecht heeft. Verscheidene staten zijn genoodzaakt geweest te reageren tegen de vermenigvuldiging der erge misdaden, vooral onder de jeugd, te reageren ook tegen de laksheid in de betuiging; zij hebben namelijk de doodstraf, die afgeschaft was, opnieuw ingevoerd. Aldus de staten Iowa, Colorado en Kansas, die de doodstraf hadden afgeschaft respectievelijk in 1892, 1897 en 1907; hebben ze terug ingevoerd in 1898, 1901 en 1935.

De staten Washington en Oregon, die de doodstraf afgeschaft hadden in 1903 respectievelijk in 1904, hebben ze terug ingevoerd in 1909 resp. 1920.

De staten Tennessee en South-Dakota, nadat ze de doodstraf afgeschaft hadden, hebben die weer ingevoerd en toegepast in 1919 resp. 1939.

De staten Arizona en Missouri hebben de doodstraf opnieuw toegepast amper twee jaar nadat ze die, in 1917, hadden afgeschaft.

Mexico heeft de doodstraf opnieuw ingesteld in 1943 en Peru heeft hetzelfde gedaan in 1949.

Het meest treffend voorbeeld van wijziging in de openbare opinie ten overstaan van de doodstraf wordt ons geboden door Oostenrijk: de doodstraf afgeschaft in 1919; terug ingevoerd in 1934 onder de regering Dolfuss; opnieuw afgeschaft in 1938; weer ingevoerd in 1945 en een derde maal afgeschaft in 1950. Moet er nog een klemmender bewijs worden geleverd van het feit, dat de openbare mening aanvaardt dat de doodstraf een remmende invloed uitoefent op de criminaliteit? De talrijke opeenvolgende wederinvoeringen van een doodstraf, die voordien afgeschaft is geweest, getuigen van de wens der regeerders, de doodstraf af te schaffen en bewijzen tegelijkertijd de onmacht om daar definitief bij te blijven, aangezien daàr, waar de doodstraf uit het strafrecht verdwijnt, de criminaliteit stijgt. In het brede beschouwd blijkt de doodstraf dus wel een heilzame dam op te werpen tegen misdadigheid. Deze gunstige invloed wordt niet alleen in het collectieve waargenomen. Ook in individuele gevallen.

Wel wordt door de voorstanders van het afschaffen opgeworpen dat het vooruitzicht van de doodstraf de misdadigers niet tegenhoudt. In verband met zekere misdadigers blijkt dit inderdaad waar te zijn. Maar behoudens deze gevallen, die ons bekend zijn, hoevelen zijn er dan niet waar de schrik voor de straf verhinderd heeft het misdadig opzet te voltrekken? We zullen het nooit weten omdat de misdaad niet gepleegd werd. Had Lepine, de politieprefect van Parijs, niet de gewoonte te verklaren dat hij niet wist hoeveel misdaden te Parijs dagelijks belet werden door de schrik voor de

guillotine, maar dat hij ervan overtuigd was dat het alleszins een groot aantal was?

Men mag gerust aanvaarden dat de doodstraf een doelmatig middel is om de misdadigers af te schrikken vóór het plegen van het misdrijf.

Om het tegenovergestelde te staven, waarde confrater, doet U beroep op de statistieken, die weinig bewijskracht hebben, vermits de doodstraf opnieuw is moeten ingevoerd worden daar waar ze voordien afgeschaft was. Bovendien verwijst U naar het geval Chesman en naar een aantal misdadigers, waar Chesman in zijn boeken schrijft dat de doodstraf hem en zijn soortgenoten geen vrees inboezemt, integendeel, dat ze er fier op zijn dit gevaar te trotseren. De vraag is of men voor oprecht en rechtzinnig mag aanvaarden al wat Chesman sedert zijn veroordeling heeft geschreven? Hij wil toch de indruk wekken dat hij een slachtoffer geweest is van de samenleving. Spijts zijn schrijverstalent moet het tendentieuze karakter van zijn geschriften ons alleszins aanzetten tot omzichtigheid en wantrouwen.

Maar zelfs in de veronderstelling dat Chesman een van die gewetenloze boosdoeners zou geweest zijn, die terugdeizen voor niéts, dan nóg zou uit zijn geschrift alleen kunnen afgeleid worden dat hij en zijn soortgenoten uitzonderingen vormen. Dit houdt niet in dat de doodstraf geen middel tot afschrikking zou zijn voor de algemeenheid der booswichten en dat die daar onverschillig tegenover zouden staan.

Een typisch voorbeeld van de schrik voor de doodstraf vinden we in het geval, dat een dertigtal jaar geleden heeft plaats gehad en waarvan de oudsten onder ons zich wel zeker zullen herinneren. Een Belg, die in Frankrijk vertoefde, had zijn moeder en zijn bijzit vermoord. Hij was naar België gevlucht. In de verkeerde mening, dat hij aan Frankrijk kon uitgeleverd worden, tenzij hij in België een misdaad had gepleegd, zocht hij een van zijn oud-leraars op, die hij sedert twintig jaar niet meer had ontmoet en met wie hij nooit moeilijkheden had gehad. Hij schoot zijn oud-leraar plots neer met de eenvoudige berekening aldus aan het Frans gerecht en aan de uitvoering van de doodstraf te ontsnappen.

Dit typisch voorbeeld toont aan hoezeer een bedreiging met de doodstraf kan inwerken op een misdadig gemoed, aangezien een moordenaar een tweede volkomen nutteloze moord wil plegen waar hij zeker is niet onthoofd te zullen worden maar integendeel levenslange dwangarbeid op te lopen.

Onderzoeken we nu Uw tweede stelling, waarde confrater, waarin U betoogt dat de doodstraf onrechtvaardig en buitenmatig is.

Ze is onrechtvaardig, zegt U, omdat ze geen rekening houdt met de mogelijkheid van gerechtelijke dwaling, dewelke niet herstelbaar is wanneer de straf uitgevoerd werd.

Het spreekt vanzelf dat de doodstraf, die aan een niet-schuldige voltrokken werd, onrechtvaardig is. Maar de gerechtelijke dwalingen zijn toch uitzonderingen, vooral wanneer het gaat op de principiele beoordeling van de schuld vanwege een verdachte. Er kan met dit bezwaar van mogelijke gerechtelijke dwaling rekening worden gehouden mits de uitgesproken doodstraf slechts uitgevoerd wordt in gevallen van volledige zekerheid zoals indien de schuldige op heterdaad werd betrapt, of nog indien de bewijzen van het onderzoek worden bevestigd door een niet-ingetrokken bekentenis. In die omstandigheden kan bezwaarlijk beweerd worden, menen wij, dat de doodstraf onrechtvaardig zou zijn. Zij is ook onrechtvaardig, merkt U op, omdat ze

buitenmatig is wegens haar wreedheid en wegens de willekeur waarmee zij nu eens wel, dan weer niet uitgesproken wordt, in sommige gevallen wél in andere gevallen niét uitgevoerd.

Het staat buiten kijf dat de doodstraf een wrede straf is: reeds vanwege het lichamelijk leed dat gepaard gaat met de onthoofding, de opknoping, de electrocutie, de verstikking in de gaskamer; ook vanwege het zedelijk leed, verwekt door de angst voor de dood. Zelfs indien de doodstraf ook maar de billijke vergelding is voor de pijn, het slachtoffer aangedaan door de schuldige, dan kan nog de wreedheid gemilderd worden door een verzachting bij het uitvoeren van de straf.

Nu reeds wordt vóór de executie aan de terdoodveroordeelden alcohol en tabak gegeven. Iedere verdere doelmatige verzachting is aanvaardbaar op enkele voorwaarde dat zij het bewustzijn niet ontnemt.

De wreedheid van de huidige modaliteiten bij de uitvoering van de doodstraf is dus geen principieel bezwaar, vermits de straf kan toegepast worden op een niet-wrede manier.

Evenmin is de volmaakte kennis van de verantwoordelijkheid der mensen een principieel bezwaar, wanneer men aanvaardt dat in die gevallen, waarbij de verantwoordelijkheid enigszins twijfelachtig zou bevonden worden, de doodstraf niét zal uitgesproken worden en dus à fortiori niet uitgevoerd.

De derde stelling nu: de doodstraf is schadelijk, omdat zij een sterke aantrekkingskracht en een misdaadwekkende invloed uitoefent op het publiek dat de terechtstelling bijwoont hetzij de verslagen daarvan leest in de pers.

Er zijn redenen om skeptisch te staan tegenover die invloed. Men mag zich inderdaad afvragen of de moordaanslagen, die volgen op terechtstellingen, niet aan het toeval te wijten zijn dat deze beide doet samenfallen. Men mag bovendien vermoeden dat, indien er enige beïnvloeding zou zijn, zulks toch maar gebeurt bij bijzonder onevenwichtige en geesteszwakke lieden, terwijl het bijwonen van de terechtstelling door een normaal mens tegenzin opwekt en een sterke afschrikking moet teweeg brengen.

Maar zelfs in de veronderstelling, dat de nadelige invloed zou bewezen zijn voor een zeer beperkt deel der bevolking, dan nog zou het argument niet ingebracht kunnen worden tegen de straf zelf, doch alleen tegen de modaliteiten van uitvoering.

Indien de uitvoering niet geschiedt in het openbaar; indien de manier, waarop ze ruchtbaar wordt gemaakt beperkt blijft tot de korte mededeling zonder enig commentaar; indien alleen aanwezig geweest zijn de officiële getuigen, dan zou er voor een schadelijke invloed stellig geen kans meer zijn.

Aangezien U meent, Waarde Confrater, dat de doodstraf moet worden afgeschaft, radikaal en zonder enige uitzondering, is, naar uw opvatting de politiek van niet-uitvoering, die in België traditioneel sedert zoveel jaren gevolgd wordt, niet voldoende en dient de doodstraf geschrapt te worden uit het strafwetboek.

Al even weinig als we uw mening kunnen delen als zou de doodstraf op zichzelf onrechtvaardig zijn, onnodig en schadelijk, even weinig zijn we overtuigd dat het schrappen van de doodstraf uit het strafwetboek wenselijk zou zijn.

Weliswaar verzwakt het stelselmatig niet-uitvoeren van de doodstraf de kracht van afschrikking. Toch boezemt de doodstraf nog altijd een gewisse vrees in, die de misdadiger van zijn voorgenomen misdaad kan weerhouden. Voor hem bestaat er toch altijd een zeker

gevaar dat ingevolge bijzondere omstandigheden de doodstraf tóch zou kunnen uitgevoerd worden.

In een tijd als de onze, waar de misdaden en de moorden op onrustwekkende manier vermenigvuldigen, waarbij zulk een minachting aan de dag wordt gelegd voor de waarde van het menselijk leven, lijkt het weinig aangewezen het meest doelmatig afschrikkingsmiddel, waarover we nog beschikken, te laten varen.

Zoveel andere landen — wij hebben er terloops enkele van opgesomd — zijn verplicht geweest de doodstraf terug in te voeren nadat die afgeschaft geweest is één of zelfs verscheidene malen.

Is het dan niet omzichtiger en wijzer het principe van het bestaan van de doodstraf onaangetast te laten, niet met het inzicht of het voornemen die straf op brede schaal te gaan toepassen, maar wel met het doel behoorlijk gewapend te blijven tegen een gebeurlijke verergering der misdadigheid.

In dit perspectief lijkt het ons verkieselijker gebeurlijk de doodstraf niet te moeten invoeren maar veeleer te kunnen toepassen als een bestaande straf. Het bezwaar dat U geopperd hebt tegen het — laat ons hopen nominaal — behoud van de doodstraf in onze strafwetgeving, te weten dat daarvan misbruik zou kunnen gemaakt worden in troebele tijden tegen politieke tegenstrevers, lijkt ons geenszins afdoende.

Het lijdt immers geen twijfel dat gewetenloze regeerders, die het er zouden op aanleggen de doodstraf toe te passen op politieke tegenstanders en dit om ideologische redenen, evenmin zouden aarzelen de doodstraf in te voeren waar ze niet bestaat: zodat het bestaan ervan het gevaar van misbruik niet in het minst erger maakt. Overigens is een dergelijk gevaar, dat in wezen een dictatoriaal regime veronderstelt, in België eerder hypothetisch.

Samenvattend menen we, dat men in het strafrecht niet zozeer een instelling mag zien voor vergelding dan wel een van bescherming, strekkend tot handhaving van de rechtsorde, die daartoe ten gebuike van de Staat wordt gesteld.

Aldus gezien is het strafrecht een verzameling, een arsenaal van min of meer scherpe wapenen in de handen van de Staat, die er zich van bedient bij het vervullen van zijn taak het recht hoog te houden en de rechtszekerheid te vrijwaren.

Tot die wapenen behoort ook de doodstraf. Met dit scherpste wapen, met dit diepst treffend middel moet ook zuinigst worden omgegaan, zeer uitzonderlijk, wanneer het niet anders kan.

Ongetwijfeld moet er gestreefd worden naar de afschaffing van de doodstraf, maar die komt alleen als af te schaffen voor, wanneer zulks kan geschieden zonder dat het leven van de eerlijke lieden en zonder dat de openbare zekerheid daardoor in het gedrang zouden komen. Het is waarachtig niet nu, in een moment waarop het aantal misdaden stijgt, dat wij die tijd gekomen achten. In afwachting echter dient alles in het werk gesteld opdat de tijd zou aanbreken, waarbinnen zonder gevaar het afschrikkingsmiddel zou kunnen gevoerd worden.

Daarom — en hier beaam ik tenvolle de laatste beschouwingen van Uw betoog, mijn waarde Confrater — dient vooral te worden gestreefd naar het voorkomen van de misdaad. Met de meest aangepaste sociale maatregelen op het gebied van de huisvesting, van de hygiëne, van de opvoeding moet de strijd aangevat worden tegen de misdaadverwekkende factoren. De ware vijand van de maatschappij, nog vóór de misdadiger, is de ellende, het alcoholisme, de ontucht,

het misbruik van bars en dancings, het verslaafd zijn aan « romans noirs », de films met gangsters en avonturiers, waar, voor diegenen die niet psychisch en zedelijk gewapend zijn, een leerschool kan worden gezien van de criminaliteit.

Tegen die verderfelijke invloeden dient te worden geageerd met een verstandige sociale politiek.

Wanneer voor iedereen behoorlijke levensvoorwaarden zullen verzekerd zijn, zal het begrip van goed en kwaad gemakkelijk kunnen ingeprent worden en de vervulling van de plicht in ere hersteld. Dat veronderstelt de eerbied voor de zedelijke waarden, voor het goed der anderen, voor het leven van de persoon.

Tegelijkertijd zal moeten getracht worden te genezen, te verbeteren, weder op te voeden en te reclaseren diegenen, die daartoe vatbaar blijken te zijn opdat zou worden voorkomen dat zij hervallen.

Voor die gevallen echter, waar het pogen tot voorbehoeden en de sociale voorzorg zullen blijken gefaald te hebben komt het ons voorzichtig en aanbevelenswaardig voor ten minste de theoretische mogelijkheid van de doodstraf te handhaven om ze desgevallend te kunnen toepassen op misdadigers, die zulkdanig monterachtige misdaden hebben gepleegd, dat alle hoop op verbetering uitgesloten moet worden geacht.

Men kan, zoals de redenaar op deze openingsplechtigheid, de schrapping voorstaan van de doodstraf uit ons wetboek. Maar het zou wellicht illusie blijven zich in te beelden dat er voor die schrapping een meerderheid zou kunnen gevonden worden in onze wetgevende Kamers.

Laten we maar bedenken dat Koning Leopold II beslist heeft de doodstraf niet meer te laten uitvoeren in 1863 en dat vier jaar nadien, in 1867, door de Wetgevende Macht een nieuw strafwetboek goedgekeurd is, waarin de doodstraf behouden is gebleven.

Er is in de Senaat destijds één onthouding geweest nl. van de heer de Sélys-Longchamps. Eén die zich onthoudt als tegenstander van de theoretische doodstraf in geheel de Senaat!

Heden ten dage zou de verhouding waarschijnlijk weinig anders zijn, vooral nu in talrijke andere landen de doodstraf opnieuw wordt ingevoerd na één, of meer successieve afschaffingen.

Daaruit zal de wetgever waarschijnlijk kunnen afleiden dat in de openbare opinie de bedreiging met de doodstraf toch steeds een afschrikkingsmiddel is gebleven. Hoe weinig dit ook moge schijnen, het is wellicht beter er niet aan te verzaken. Een vermetele goedhartigheid zou ons wellicht duur te staan kunnen komen.

Zal deze uiteenzetting van twee standpunten de stellingen tegenover de doodstraf beïnvloeden? Ik kan het nauwelijks geloven. De tegenstanders en de voorstanders zullen elkaar moeilijk overtuigen, omdat ze ver trekken ieder van een eigen motief, en die zijn niet te overbruggen. De tegenstanders gaan uit van het gevoel; de voorstanders bekijken de kwestie met een koele, nuchtere rede, waarop zij de gevolgen van de verantwoordelijkheid betrekken.

Toch heeft de uiteenzetting van onze Confrater Mter Van Malleghem de grote verdienste een voorbeeld te hebben gegeven van ernstige en diepe voorstudie, passend bij elke fundamentele kwestie op het juridisch domein. Dat hij daarbij in het licht van het geval Chesman nog nieuwe inzichten heeft weten te achterhalen getuigt van de grote ernst en de beroepsijver, die hem tot ere strekken.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr A. D'HOOGE, voorzitter van de Conferentie

Mijnheer de Stafhouder,

Met confraternele verkleefdheid en eerbied begroeten wij U, bij de aanvang van deze plechtige openingszitting, als de waardige gezaghebber van onze Orde. De staf, U verleden jaar ten teken van macht door uw confraters toevertrouwd, hebt U niet boven onze deemoedige hoofden gebroken maar over ons gehouden, als een vriendelijke beschermheer die zijn bewind met goedheid en hartelijkheid weet te sieren.

Het moge U naar uw volle genoegen gaan in dit tweede jaar van uw stafhouderschap. De Vlaamse Conferentie wenst het U, dankbaar en genegen.

Mijnheer de Minister,

Uw aanwezigheid bewijst ons nogmaals dat de Gentse Balie het niet kan stellen zonder minister op haar tabel. Onze balie prijst de eer die haar te beurt valt en de Vlaamse Conferentie neemt dankbaar deze gelegenheid te baat om haar oud-ondervoorzitter met zijn schitterende promotie geluk te wensen.

Thans hebt U ongetwijfeld een lastige en eervolle taak opgenomen en, al valt het in het beroep van advocaat niet zelden voor, hebt U, als Staatssekretaris van de Begroting, voorzeker meer dan ooit ondervonden dat er geen rozen zonder doornen zijn. Wees, als tweede groot-meester van de belastingen in dit land, uw confraters genadig, zij die midden in de rozen en de doornen, zo rap met een eenvoudig heideroosje tevreden zijn.

Mijnheer de Staatsminister,

Steeds hield het leven van onze Balie uw volle belangstelling gaande en voor de werkzaamheden van de Vlaamse Conferentie, hebt U steeds een echte voorliefde gehad.

Uw aanwezigheid vereert ons. Zij is een oprechte blijk van uw grondvastе gehechtheid aan de idealen van de Balie, een blijk van uw waardering voor haar intellectueel en moreel gehalte, in dienst van het openbaar leven in dit land, zo in de goede als in de kwade dagen.

Mijnheer de Eerste-Voorzitter,

Uw trouwe aanwezigheid op onze plechtige openingszitting, stellen wij in die mate op prijs dat we ons steeds verheugen U telkenjare openbaar onze eerbiedige hulde te mogen betonen. Wij weten hoe U, als hoogste magistraat van dit gebied, een eerlijke uitoefening van ons beroep weet te waarderen.

Vredelievend, doch zonder zwakheid, is het gezag dat U over al de dienaars van het gerecht voert, zodat wij, onder uwe hoede, rustig leven kunnen in de vaak lastige dagen welke ons beroep meebrengen.

Mijnheer de Procureur-Generaal,

Wij zijn U zeer dankbaar voor de blijken van sympathie, welke U als hoofd van het Parket-Generaal, de Vlaamse Conferentie steeds geschonken hebt. Daarvan getuigt uw aanwezigheid op deze plechtige openingszitting en het is met eerbiedige deferentie dat ik U, namens het bestuur, groet en welkom heet.

Altijd worden wij door U met goedgunstigheid aanhoord, zodat we, wanneer het past, ook met onbevengenen gemoed en met vertrouwen naar U kunnen toekomen.

Mijnheer de Gouverneur,

De luister van uw gouv ligt U nauw aan het hart. Moge onder uw gouverneurschap, deze luister steeds rijker worden.

Uw aanwezigheid is ons een kostbaar bewijs van uw belangstelling voor wat wij, als onvermaarde pleiters, trachten te doen om aan de geestelijke luister van deze gouv iets bij te dragen.

Mijnheer de Voorzitter van de Rechtbank,

Uw magistratuur eist van U grote gaven naar hart en geest, want het is voor U bijna dagelijks werk de harten en de nieren van zovelen te doorgronden, wier huwelijksvreugde, helaas, in uw cabinet komt uitsterven.

Met zulke scherpe kijk zal het U geen moeite kosten om in ons gemoed te lezen: daarin staat geschreven dat wij in U, als magistraat en als mens, veel behagen vinden.

Mijnheer de Procureur des Konings,

In welke aangename sfeer wij met U staan, daarvan getuigt jarenlange uitstekende en ongedwongen verstandhouding.

Het gaat alles zó natuurlijk zelfs wanneer U, zoals het U opgedragen is, de akker van onkruid moet zuiveren. Ook wij gaan op onze eigen manier, nu en dan, op deze akker onkruid wieden en ook dat is ons opgedragen. En op de paden, zoals vandaag, staan we even stil om U hoofs te groeten.

Mijnheer de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel,

Vandaag verschijnen wij in persoon en wordt onze zaak niet uitgesteld: wij houden haar aan en leggen een korte conclusie neer. Het moge U, als hoofd van de consulaire Rechtsmacht, behagen onze welverdiende hulde in ontvangst te nemen.

« Met eerbied, de Vlaamse Conferentie », zo luidt het opschrift van onze identiteitskaart.

Mijnheer de Kabinetsattaché,

We zeggen de Heer Minister van Justitie innig dank, omdat hij zich door U heeft laten vertegenwoordigen op deze plechtigheid en maken daaruit op dat de Minister ons werk ten volle prijst.

Uit onze Balie gesproken en voorbeeldig magistraat, zijt U voor uw nieuwe taak goed berekend, want er is veel te doen.

Professor Spanoghe,

Als afgezant van onze Universiteit en van de Rector, in het buitenland opgehouden, is het bijna met heimwee dat ik U de groet van de Vlaamse Conferentie breng. Heimwee naar dat academisch en eklektisch intellectueel leven, dat wij aan de Universiteit vaak niet genoeg hebben geprezen. En zo keert vluchtig het beste van ons verleden weer tot ons en straalt opnieuw, de glans van ver vervlogen dagen.

Mijnheer de Rector van de Landbouwhogeschool,

Wat de advocaten in deze tijd van de landbouwkunde het best moeten kennen, is zaaien naar de zak, doch

buiten de Balie worden ze meestal volwaardige agromen.

Moge echter, voor uw zo getrouwe aanwezigheid, onze agronomische nederigheid vandaag uitgroeien tot een oprechte huldeblijk voor uw soliede wetenschap.

Mijnheer de Burgemeester,

Met welk genoegen wij de Eerste Burger van deze stad groeten, moet amper gezegd worden.

Over advocaten, mag ik U, Mijnheer de Burgemeester, niet veel vertellen, want de deontologie verbiedt Rechter en partij te zijn.

Maar wat ik mag vermoeden is dat de collegialiteit van onze confraters van het College, wellicht hun confraterniteit zal evenaren om U bij te staan in uw zeer ervaren beleid van deze stad.

Meester Nygh, Deken van de Orde van Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden, en U, Meester Schaper, Voorzitter van de Jonge Balie bij de Hoge Raad, heten we hartelijk welkom.

Tussen Den Haag en Gent ligt een stevige Noord-Zuidverbinding, niet enkel van confraternele maar vooral van geestelijke banden, welke wij sterker achten dan beton. Op de onverbreekbaarheid van deze banden, gaat onze Conferentie terecht fier en stelt ze, in het groeiend europees verband, haar hoop op een zonnige, ja stralende toekomst voor Noord en Zuid.

Met dank begroeten we de heer Louvaux, Raadsheer in het Hof van Cassatie, een zó trouwe gast; de heren Voorzitters en Raadsheren in het Hof van Beroep;

de heren Magistraten van het Parket-generaal;
de heren Magistraten van de Rechtbank en van het Parket; van de Rechtbank van Koophandel;
de heer Arrondissements-commissaris,
met een woord, zeggen we alle autoriteiten dank en oprecht welkom voor de achting welke ze, door hun aanwezigheid, onze Conferentie toedragen.

Maitre Jacques Masse, membre du Conseil de l'Ordre et mes chers confrères de la Conférence du Stage, Monsieur le Bâtonnier Arrighi vous a délégués pour représenter ce barreau de Paris, dont la renommée retentit si souvent jusqu'à nous. La Conférence Flamande du Jeune Barreau de Gand vous dit : soyez les bienvenus.

Vous voici donc à Gand, vieille capitale flamande où Chateaubriand a vécu les Cent-Jours et nous raconte que, laissant errer ses regards sur les tours prestigieuses où veille l'âme de la cité, « l'Histoire lui apparaissait sur les nuages du ciel ».

Il n'y fût point toujours si grave et y connut même des moments plaisants. Ainsi, il advint que Madame de Chateaubriand voyageant en Flandre, se trouva un jour à Louvain et, nous rapporte l'illustre et très humble vicomte, « à Louvain, elle me recruta un bégue, savant professeur qui vint tout exprès à Gand pour contempler un homme aussi extra-ordinaire que le mari de ma femme ».

Il me dit : « Illus ttt... » Sa parole manqua à son admiration et je le priai à diner. Quand l'helliniste eut bu du Curaçao, sa langue se délia. Nous nous mîmes sur les mérites de Thucydide que le vin nous faisait trouver clair comme de l'eau. A force de tenir tête à mon hôte, poursuit Chateaubriand, je finis, je crois, par parler hollandais; du moins, je ne me comprenais plus » (1).

Quant à moi, mes Chers Confrères, pour l'instant je ne comprends encore fort bien et à ces Français

dé Paris, à qui la parole ne manque jamais, j'aurai garde de tenir tête, sauf pour vous dire combien chaleureusement Gand vous accueille.

Comme Monsieur de Chateaubriand, nous vous prions à diner, sans vous mettre cependant sur les mérites de Thucydide et honorant le langage français, nous ne tenterons point — même à la manière de votre célèbre compatriote — de vous faire parler hollandais.

Maitre Norbert Muller, c'est avec joie que je salue en vous la présence du Jeune Barreau de Luxembourg. Vous nous venez d'une terre par tant de liens si proche de la nôtre et qui, surtout par le cœur et l'esprit de sa race, nous est douce et familière. Puissiez-vous, pendant les quelques heures de votre séjour parmi nous, trouver ici la même douceur de vivre.

Maitre André Laurent, membre du Conseil de l'Ordre, Monsieur le Bâtonnier Marissiaux, qui nous a réservé récemment un accueil si cordial, vous a délégué à notre séance solennelle pour représenter le Barreau de Liège. Sachez que nous sommes fort sensibles à cette marque particulière d'estime et de confraternité.

Mijnheer de Stafhouder Mr. Ooms,
Als waarnemend Stafhouder heeft uw opvolger de heer Stafhouder Roost, elders met ambtsplicht belast, U opgedragen de Antwerpse Balie te vertegenwoordigen.

We voelen ons zeer vereerd en tot de voorname afgeant van de Stad der Sinjoren, die naar de zin van het woord « Grote Heren » zijn, luidt als vanzelfsprekend het dankwoord : « A tout Seigneur, tout Honneur ! »

Meester Bayart,
Mijnheer Stafhouder Biltris, als Voorzitter opgehouden op een belangrijke internationale bijeenkomst van advocaten, berichtte ons dat U, als Secretaris-Generaal, met enthousiasme had aanvaard om hier het Verbond van Belgische Advocaten te vertegenwoordigen.

Wij begroeten U dan ook met de U zo eigen joviale en bezielende confraterniteit.

Intussen wrijven we in onze handen, want er komt een betere tijd : ons Verbond maakt de Belgische Balie klaar voor de Gemeenschappelijke Markt, m.a.w. : algemeen verhoogde export van de welsprekendheid, maar betaling met zwakke deviezen.

Heren Voorzitters van de Zuster-conferenties,

Kort doch welgemeend is de groet van welkom die ik, namens de Vlaamse Conferentie, tot U richt. Elke plechtige openingszitting is een gelegenheid om nader tot elkaar te komen en telkenmale, zonder dat hiermee enige zelfschatting gepaard gaat, mogen we vaststellen dat de Jonge Balie in dit land, haar geestelijke vitaliteit tracht hoog te houden. Is het niet de confraternele wedijver, die ons daartoe aanmoedigt ?

Laten we dus de confraterniteit löven, omdat zij de sterke geestelijke band is welke ons in ons streven naar cultuur, zo innig verenigt.

In dit streven betrekken we, op confraternele wijze de vertegenwoordigers van onze juridische pers, Meester Jos Van Goethem hier aanwezig namens Stafhouder René Victor voor het « Rechtskundig Weekblad » en Meester Marie-Thérèse Cuveliez, namens Stafhouder Van Reepingen voor « Le Journal des Tribunaux ».

Mijnheer de Voorzitter van de «Conférence française du Jeune Barreau».

Graag breng ik U de bijzondere groet van confraternele hoogachting, waarmee op onze plechtige oopeningszitting, de Voorzitter van de Gentse Zusterconferentie altijd wordt bedacht.

Zoals wij, hebt U voorzeker de natuur zeer lief en wie de natuur bewondert, ziet dat zij streeft naar harmonie. Ook elke gemeenschap van mensen streeft, zoals de natuur, naar harmonie en de Balie is een gemeenschap van mensen. In dat verlangen naar ordening, groeit alles geleidelijk, zo men het laat gedijen.

Moge dan gedijen wat hier nog gedijen moet, opdat al de jongeren in de schoot van deze Balie, in één natuurlijke harmonieuze gemeenschap van mensen zouden mogen leven en denken.

Geachte Vergadering,

Waarde Confraters,

Het is het gebruik dat de Voorzitter van de Conferentie zich tot zijn jongere confraters wendt. Laat mij toe bondig te zijn.

Met vreugde mogen wij vaststellen dat, vrij algemeen, het onze jonge confraters niet aan intellectuele aanleg en vaardigheid ontbreekt. Het komt er nu op aan deze intellectuele vaardigheid te confronteren met de doortastendheid, welke nodig is om de nuchtere werkelijkheid van het leven en vooral van de praktijk te beheersen.

In deze confrontatie schuilt nu het grote gevaar namelijk dat al wat eens tot een jeugdig en onbaatzuchtig verlangen naar intellectuele schoonmenselijkheid mocht bijdragen, spoedig zou teloorgaan, zodat men weldra vervalt in het dagelijks pragmatisch gedoe en meegezogen wordt in de draaikolk van de alledaagse sleur. En dan zullen de verschijnselen van de geestelijke afmatting, met haar amorfe levenswijze, niet lang uitblijven.

Lamennais heeft meer dan honderd jaar geleden, op striemende wijze dit verschijnsel van geestelijke moeheid aangeklaagd: «On ne lit point aujourd'hui les longs ouvrages» schrijft hij; «ils fatiguent, ils ennuient; l'esprit humain est las de lui-même et le loisir manque aussi. Tout se précipite tellement de-

puis qu'on a mis la société entière en problème, qu'à peine est-il possible de donner un moment très court à chaque question, quelle qu'en soit d'ailleurs l'importance. Dans le mouvement rapide qui emporte le monde, on n'écoute qu'en marchant; et comment l'attention, sans cesse distraite par des objets nouveaux pourrait-elle se fixer longtemps sur aucun?» (2).

Harde maar verdiende zo actuele waarschuwing!

Het mag niet zijn, Jonge Confraters, dat U aan de geestelijke moeheid van deze tijd en aan zijn dolle vaart zoudt toegeven en de onvervalste waarden van uw jong humanisme zoudt prijsgeven aan de geesteloosheid van de zogenaamde nuchtere en soms banale werkelijkheid van alledaagse dingen.

Laat uit dit contact met de nuchtere werkelijkheid van het leven, een volwassen humanisme groeien, dat van U, als nieuwgeboren Vlaamse Elite, op uw volk zal afstralen om het in zijn geestelijke nood zacht te koesteren en lief te hebben, opdat het ook definitief tot in zijn diepste lagen, naar een nieuw eigen geestelijk leven zou mogen opgaan.

Waarde Confrater,

Meester Paul Van Malleghem,

Zoon van een zeer geëerd magistraat, die zoveel blijken van edelmoedigheid heeft gegeven, leeft U aan onze Balie als een beste vriend voor allen en als een sympathiek, jong begaafd confrater.

Wij kennen uw gezonde levensblijheid en de spontaneïteit van uw gemoed.

Wij verwachten dan ook dat U vrijmoedig uw mening zult zeggen over het nog altijd omstreden probleem van de doodstraf, of beter van de terdoodveroordeelde. Want onheilspellend klinkt het lied van de terdoodveroordeelde:

«Fais ta prière, Tom Doolie,
demain tu vas mourir!»

Romantische weekhartigheid zal men zeggen. Misschien?

Menselijk in elk geval?

Meester Van Malleghem; mag ik U vragen het woord te nemen?

(1) Chateaubriand. «Mémoires d'Outre-Tombe».
(2) Lamennais. «De la Religion. - Préface».

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 januari 1960.

Voorzitter: M. Sohier.

Raadsheer-verslaggever: M. Bayot.

Advokaat-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Advokaten: Mrs. Pirson en Van Rijn.

Naamloze vennootschap. — Niet vereist is de bekendmaking in het Staatsblad van een regelmatig verstrekte lastgeving. — Bij betwisting van het bestaan van de lastgeving volstaat de overlegging van de lastgeving.

Geen enkele wetbepaling eist, dat een lastgeving, die door de raad van beheer van een naamloze vennootschap verleend is en die blijkt uit de machten, waarover die raad krachtens het vennootschapskontraakt beschikt, in het Staatsblad moet bekendgemaakt worden, opdat de vennootschap zich daar-

op ten opzichte van derden zou kunnen beroepen.

De lasthebber, die zijn rechten ontvangen heeft van een wettig orgaan der vennootschap overeenkomstig haar statuten, behoeft geen andere verantwoording over te leggen dan zijn lastgeving, wanneer het bestaan hiervan betwist wordt.

N.V. Quincaillerie Centrale t/ Courtois.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 oktober 1958 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1134, 1319, 1320, 1322, 1984, 1985, 1987, 1998 van het Burgerlijk Wetboek, 443, 456 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 1, 4, 9 tot 13 en 54 van de wetten op de handelsvennootschappen, samengeschakeld bij het koninklijk besluit van 30 november 1935;

doordat het bestreden arrest beslist dat het hoger beroep hetwelk ten verzoeken van de aanleggende

naamloze vennootschap betekend is onder opgave dat haar raad van beheer door Mw. Bormans-Maas vertegenwoordigd was, niet ontvankelijk is, daar evengenoemde dame daartoe niet de macht had ondanks de haar op 21 juni 1955 door de raad van beheer gegeven procuratie elke vordering in rechte namens de vennootschap in te stellen, om de reden dat dame Bormans geen enkele van de drie hoedanigheden, bepaald bij artikel 20, lid 3, van de statuten had en dat «deze algemene lastgeving niet alleen bezwaarlijk met de in de statuten bepaalde bijzondere machten te verenigen valt, doch tevens niet regelmatig verleend en in het Staatsblad bekendgemaakt is; dat het niet bekendmaken van deze beslissing, welke na het maatschappelijk verdrag getroffen werd en daartegen indruist, tot gevolg heeft dat de door dame Bormans ingeroepen lastgeving niet aan derden, en inzonderheid aan geïntimeerde kan tegengesteld worden»;

1) *eerste onderdeel*, a) zonder de conclusies te beantwoorden waardoor aanlegster deed gelden dat bedoelde procuratie door de raad van beheer geldig was gegeven overeenkomstig artikel 19 van haar statuten, waarvan genoemde conclusies de termen weergaven en krachtens welke de raad van beheer, hoewel bevoegd blijvende om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen, kon «speciale opdrachten, tijdelijke of blijvende, geven aan één van zijn leden, enig gedeelte of een bijzondere tak van de zaken der vennootschap toevertrouwen aan een gevolmachtigde, gekozen in of buiten de raad, vennoot of niet; tenslotte, speciale bepaalde machten overdragen aan elke lasthebber, zelfs geen beheerder zijnde» en «de machten en bevoegdheden» van die personen vaststelde, — en zonder aan te duiden waarin, ten aanzien van deze beschikkingen die aanlegster aanvoerde, de kwestieuze procuratie niet regelmatig zou zijn gegeven, tegen het maatschappelijk verdrag zou indruisen en «bezwaarlijk te verenigen zou wezen met de bijzondere in de statuten bepaalde machten» die verder niet omstandiger gepreciseerd zijn, en doordat het bestreden arrest mitsdien niet met redenen omkleed is (schending van artikel 97 van de Grondwet);

b) dan wanneer, al luidt artikel 20, lid 3, van de statuten van aanlegster dat «de rechtsvorderingen ingesteld of afgeweerd worden in naam van de vennootschap, op vervolging en ten verzoeken van de voorzitter van de raad van beheer of van de gedelegeerde beheerder of van de bestuurder, zonder dat deze personen van hun machten behoeven te doen blijken», de aldus aan voormelde personen als statutaire organen verleende macht geenszins uitsloot dat, naar de bovenaangehaalde termen van artikel 19 van de in de bijlagen bij het Staatsblad van 15 januari 1928 gepubliceerde en bij akte van Notaris Nicolas te Luik op 26 december 1927 ontvangen statuten van aanlegster, de raad van beheer zo wettelijk als statutair de macht behield om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen, en uitdrukkelijk ertoe in staat gesteld was aan een derde, zelfs geen beheerder of vennoot zijnde, én als gedeelte of bijzondere tak van de zaken der vennootschap en als bijzondere bepaalde machten voor elke lasthebber, de lastgeving te verlenen iedere rechtsvordering in te stellen, welke lastgeving trouwens geen algemene lastgeving doch een voor een categorie van bepaalde daden geldende lastgeving uitmaakt (schending van de artikelen 1984, 1985 en 1987 van het Burgerlijk Wetboek), en dan wanneer mitsdien het bestreden arrest, door te beslissen dat bewuste lastgeving strijdig was met het maatschappelijk verdrag en bezwaarlijk te verenigen was met de

bijzondere in de statuten bepaalde machten, miskend heeft de bewijskracht van de vorenaangehaalde artikelen 18 en 19 van meergemelde statuten (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), alsmede de bindende kracht van deze statuten waarbij de aanleggende naamloze vennootschap geregeld is (schending van de artikelen 1134 van het Burgerlijk Wetboek, 1 en 4 van het koninklijk besluit van 30 november 1935), de machten van de beheerders, bepaald én door de akte van oprichting (schending van artikel 13 van hetzelfde besluit) én door de wet (schending van artikel 54 van hetzelfde besluit), alsmede het recht voor iedere partij op geldige wijze door een lasthebber hoger beroep in te stellen (schending van de artikelen 443 en 456 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering en van de artikelen 1984 en 1998 van het Burgerlijk Wetboek);

2) *tweede onderdeel*, dan wanneer het bestaan en de gevolgen van de lastgeving die door de raad van beheer van een naamloze vennootschap aan een derde is verleend (inzonderheid tot uitoefening van de door de statuten aan de raad verleende machten om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen), door de gewone regelen van de lastgeving bepaald zijn, en de door die lasthebber in de grenzen van zijn machten verrichte daad bijgevolg haar uitwerking heeft in hoofde van de vennootschap, zelfs ten opzichte van derden, zonder dat de verleende lastgeving in de bijlagen bij het Staatsblad behoeft bekendgemaakt te zijn om aan derden te kunnen worden tegengesteld, naardien meergemelde lastgeving geen bepaling van de statuten of tot wijziging ervan uitmaakt, en naardien het toekennen ervan bedoelde lasthebber niet tot beheerder van de vennootschap maakt (schending van de artikelen 9 tot 13 van de wetten op de handelsvennootschappen, samengeschaakt bij het koninklijk besluit van 30 november 1935, 1984, 1985, 1998 van het Burgerlijk Wetboek, 443 en 456 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering);

Over beide onderdelen samen :

Overwegende dat het bestreden arrest, om niet ontvankelijk te verklaren het hoger beroep dat door aanlegster ingesteld is «op vervolging en ten verzoeken van haar raad van beheer, vertegenwoordigd door Mevrouw Bormans-Maas, beheerder, steunt, enerzijds, op het ontbreken van hoedanigheid en machtiging bij evengenoemde dame Bormans, en, anderzijds, hierop dat, daar de lastgeving welke door de raad van beheer aan de belanghebbende verleend is, om elke vordering in rechte in naam van de vennootschap te vervolgen, niet in het Staatsblad bekendgemaakt is, zij niet aan derden kan tegengesteld worden;

Overwegende dat krachtens artikel 19 van de statuten van de aanleggende vennootschap, de raad van beheer kon «speciale opdrachten, tijdelijke of blijvende, geven aan één van zijn leden, enig gedeelte of een bijzondere tak van de zaken der vennootschap toevertrouwen aan een gevolmachtigde, gekozen in of buiten de raad, vennoot of niet»;

Overwegende dat krachtens artikel 20, lid 3, van dezelfde statuten, «de rechtsvorderingen ingesteld of afgeweerd worden in naam van de vennootschap, op vervolging en ten verzoeken van de voorzitter van de raad van beheer, zonder dat deze personen van hun machten behoeven te doen blijken»;

Dat de macht die aldus verleend is aan de in voormeld artikel 20 aangeduide personen de macht niet uitsluit voor de raad van beheer om de vennootschap in rechte te vertegenwoordigen; dat de raad van

beheer door artikel 19 van meergemelde statuten uitdrukkelijk in staat gesteld is aan elke lasthebber die noch beheerder, noch vennoot is, de lastgeving te verlenen om elke vordering in rechte te vervolgen;

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt dat de raad van beheer van de vennootschap bij beslissing van 21 juni 1955 aan dame Bormans de lastgeving verleend heeft om elke vordering in rechte in naam van de vennootschap te vervolgen;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling eist dat een lastgeving, welke door de raad van beheer van een naamloze vennootschap verleend is en welke blijkt uit de machten waarover die raad krachtens het maatschappelijk verdrag beschikt, in het Staatsblad bekendgemaakt wordt opdat de vennootschap zich daarop ten opzichte van derden zou kunnen beroepen; dat, aangezien hij zijn machten ontvangen heeft van een wettig orgaan der vennootschap overeenkomstig haar statuten, de lasthebber geen andere verantwoording behoeft over te leggen dan zijn lastgeving, wanneer het bestaan hiervan betwist wordt;

Overwegende dat het arrest, door de conclusies niet te beantwoorden waardoor aanlegster deed gelden dat de lastgeving welke dame Bormans van de raad van beheer ontvangen had door deze geldig verleend was krachtens artikel 19 van zijn statuten, en door te beslissen dat deze lastgeving bezwaarlijk met de in de statuten bepaalde bijzondere machten te verenigen was en dat het niet tegenstelbaar aan derden te maken, zijn beslissing noch regelmatig met redenen omkleed, noch wettig gerechtvaardigd heeft, en de in het middel aangeduide bepalingen geschonden heeft;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de rand van de vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel;

Veroordeelt verweerder tot de kosten.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 24 juni 1960.

Voorzitter: M. Devaux.

Raadsheren: M.M. Somerhausen en De Bock.

Auditeur-generaal: M. Joachim.

Advokaat: Mr. J. R. Thys.

Wet 28 maart 1952 op de vreemdelingenpolitie. — Onderscheid tussen vreemdelingen die in het Rijk mogen «verblijven» en hen die er zich mogen «vestigen». — Belang in verband met advies van de raadgevende commissie. — Uitlegging volgens de Nederlandstalige wettekst.

De vreemdeling, die niet in het bezit is van een vergunning om zich in het Rijk te «vestigen», valt onder de categorie van hen die kunnen teruggewezen worden, zelfs zo zij meer dan 10 jaar in het Rijk hebben verbleven. Het advies van de Raadgevende Commissie is dus niet vereist. Uit de Nederlandstalige wettekst blijkt duidelijk dat de wet niet voor uitlegging vatbaar is.

Ouriaghi M. t/ Belgische Staat (Minister van Justitie)

Arrest nr. 7963.

Gezien het op 20 oktober 1959 ingediende verzoekschrift, waarbij Miloud Ouriaghi de nietigverklaring vordert van het op 21 augustus ter kennis gebrachte ministerieel besluit van 3 augustus 1959, waarbij hem bevel wordt gegeven het rijk te verlaten met verbod er terug te keren op straffe van de bij artikel 12 van de wet van 1952 bepaalde straffen;

Overwegende dat verzoeker, van Franse nationaliteit, op 11 juni 1957 in België is aangekomen en nooit zijn erkenning als politiek vluchteling heeft aangevraagd; dat hij, bij vonnis van de correctionele rechtbank van Luik van 27 maart 1959, tot een maand gevangenisstraf werd veroordeeld wegens bezit van een niet geïmmatriculeerd wapen; dat de bestreden akte als volgt is gemotiveerd:

«Aangezien de aanwezigheid van de hierna beter bepaalde vreemdeling, die niet in het bezit is van de vergunning om zich in het Rijk te vestigen, gevaarlijk wordt geacht voor de openbare orde»;

Overwegende dat verzoeker betoogt, dat de bestreden akte de artikelen 5 en 10 van de wet van 28 maart 1952 op de vreemdelingenpolitie schendt in zover zij tot stand is gekomen zonder het advies van de raadgevende commissie voor vreemdelingen, terwijl deze substantiële formaliteit vereist is ten opzichte van een vreemdeling die sedert meer dan tien jaar in België verblijft;

Overwegende dat artikel 2 van de wet van 28 maart 1952 een onderscheid maakt tussen vreemdelingen die toelating hebben om in het Rijk te «verblijven» en hen die toelating hebben om er zich te «vestigen»; dat de eersten kunnen worden teruggewezen door de Minister van Justitie, terwijl de anderen alleen bij koninklijk besluit kunnen worden uitgezet; dat artikel 5 van de wet bepaalt: «geen besluit tot uitzetting kan genomen worden tegen een persoon die zich in een der hierna omschreven voorwaarden bevindt tenzij na advies van de raadgevende commissie waarvan sprake in artikel 10 van deze wet...»; dat onder de vreemdelingen wier uitzetting slechts op advies van de raadgevende commissie kan worden bevolen, voorkomt: «6° de vreemdeling die tien jaar lang onafgebroken in het Rijk, in de kolonie of in de grondgebieden onder voorgedij heeft verbleven»;

Overwegende dat de commissie alleen vóór een uitzetting en niet vóór een maatregel tot terugwijzing behoort te worden geraadpleegd; dat de tekst van de wet duidelijk en niet voor uitlegging vatbaar is; dat verzoeker vergeefs opwerpt, dat het onderscheid tussen de maatregel tot terugwijzing, die tot de bevoegdheid van de Minister, en de uitzetting, die tot de bevoegdheid van de Koning behoort, niet volstrekt is; dat hij zich tot staving van dit betoog beroept op de Franse tekst van artikel 4C van de wet, dat bepaalt: «Avant de prendre un arrêté d'expulsion... contre un étranger dont la qualité de réfugié est reconnue ou soumise à l'examen... le Ministre de la Justice doit prendre l'avis de la commission consultative des étrangers»;

Overwegende dat de tekst van de wet van 28 maart 1952 het werk van de Senaatscommissie van Justitie is en in het Nederlands werd opgemaakt; dat de bepaling waarop verzoeker zich beroept in het Nederlands luidt als volgt: «Alvorens een uitzettingsbesluit getroffen wordt... tegen een vreemdeling als vluchteling erkend of wiens aanvraag ter onderzoek is, zal de Minister advies dienen in te winnen van de raadgevende commissie voor vreemdelingen»; dat de Minister dus de commissie behoort te raadplegen alvorens hij een ontwerp van uitzettingsbesluit aan de Koning voorlegt;

dat uit de Franse tekst van artikel 4C niet mag worden afgeleid, dat ook de Minister een uitzettingsbesluit tegen vreemdelingen kan nemen die tot de in artikel 5 opgesomde categorieën behoren;

Overwegende dat de Minister van Justitie, toen hij oordeelde dat de aanwezigheid van een vreemdeling, die wegens het bezit van een niet geïmmatriculeerd wapen was veroordeeld, gevaarlijk was voor de openbare orde, en een maatregel tot terugwijzing nam, de grenzen van zijn beoordelingsbevoegdheid niet heeft overschreden; dat hij, toen hij deze maatregel nam zonder het advies van de raadgevende commissie voor vreemdelingen in te winnen, de artikelen 5 en 10 van de wet van 28 maart 1952 niet heeft geschonden;

Besluit :

Artikel 1. Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2. De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 14 mei 1960.

Voorzitter : M. Hodüm.

Raadsheren : M.M. Liard en Roevens.

Advokaat-generaal : M. Cerckel.

Advokaten : Mrs. De Vis en Pallemarts (loco Victor)

Met het zegel gelijkgestelde taksen. — Aanslag van ambtswege. — Interpretatie van artikel 48, 4 van het wetboek.

Het recht door artikel 48-4, 1e lid, van het Wetboek aan het Bestuur verleend, om een aanslag van ambtswege te vestigen voor met het zegel gelijkgestelde taksen, wegens het niet houden of niet voorbrengen door de belastingplichtige van door de wet voorgeschreven boekhoudkundige documenten, geldt slechts voor het deel van de controleerbare periode voor hetwelk bedoelde documenten ontbreken of niet voorgebracht worden.

Deze interpretatie vloeit « a contrario » voort uit het tweede lid van artikel 48-4, dat een ander geval beoogt, nl. dit waar een zeker aantal belastbare verrichtingen niet zijn ingeschreven in een overigens schijnbaar regelmatig boekhouding. « In dit geval », luidens de formele wettekst, mag de aanslag van ambtswege uitgebreid worden tot gans de controleerbare periode. Beide gevallen hebben dus duidelijk hun eigen sanctie gekregen en de slotbepaling van artikel 48-4 kan dan ook geen toepassing vinden in het geval, door het eerste lid van het artikel beoogd, zonder er de draagwijdte van te ontzenuwen.

Er is trouwens geen volkomen analogie tussen de twee gevallen, daar het ontbreken van een boekhoudkundig dokoment, voor een deel van de controleerbare periode, niet noodzakelijk de overigens regelmatig gehouden boeken van elke waarde ontbloomt.

Belgische Staat t/ P.V.B.A. Lenssens en Zoon.

Gezien, in regelmatige uitgifte overgelegd, het vonnis der Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen, de dato van 25 april 1957, waartegen op 26 september 1957, binnen de wettelijke termijn, een naar vorm regelmatig beroep werd ingesteld;

Gezien het incidenteel beroep bij regelmatige besluiten vóór dit Hof genomen en waarvan de ontvankelijkheid niet meer betwist wordt;

I. Hoofdberoep :

Aangezien vaststaat dat geïntimeerde facturen, ontvangen tussen 1 januari 1950 en 27 maart 1950, niet in een inkomfactuurboek had ingeschreven en dit verzuim terecht beschouwd moet worden als zijnde het niet houden van gezegd factuurboek gedurende bedoeld tijdperk, zodat bijgevolg artikel 48, 4°, lid 1, van het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes toepasselijk is;

Aangezien alhoewel in het eerste lid van artikel 48 4° niets uitdrukkelijks is gemeld omtrent de periode waarover de ambtshalve aanslag mag lopen, appellant beweert dat er moet aangenomen worden dat deze aanslag mag gevestigd worden voor de gehele gecontroleerde periode, zijnde ter zake de jaren 1947, 1948, 1949 en het eerste kwartaal 1950;

Aangezien appellant tot staving van zijn zienswijze zich beroept op het inzicht van de wetgever die niet kan gewild hebben dat een handelaar, die geen bescheiden houdt gedurende twee maanden of meer van het gecontroleerd tijdperk, veel gunstiger zou behandeld worden dan degene die, gedurende dezelfde periode, van minstens twee maanden, bijna de 9/10e van zijn verrichtingen regelmatig zou ingeschreven hebben (ambtelijke aanslag voor de gehele gecontroleerde periode, ingevolge lid 2. artikel 48, 4°);

Aangezien een interpretatie gesteund op het inzicht van de wetgever, niet opgaat tegenover de duidelijke tekst van artikel 48, 4° en het enkel voor het geval van alinea 2 van voornoemde artikel is, zoals de eerste rechter oordeelkundig opmerkt, dat de wet aan de directeur de macht verleent de belastbare verrichtingen te bepalen voor het lopend jaar en voor de drie vorige jaren; dat de tekst der wet beperkend luidt « in dit geval » en niet « in deze gevallen », te weten het geval bedoeld in alinea twee en het geval bedoeld in het eerste lid;

Aangezien appellant ten onrechte voor het bestuur het recht opeist gans de boekhouding te verwerpen, onder voorwendsel dat door het niet houden van het factuurboek gedurende een deel van het controleerbaar tijdperk, de betrouwbaarheid van gans de boekhouding voor gans dit tijdvak in het gedrang zou gebracht worden;

Aangezien inderdaad de eerste rechter oordeelkundig aangestipt heeft dat men niet inzielt waarom de overigens regelmatig gehouden boeken noodzakelijk, en zonder uitdrukkelijke wettekst in deze zin, alle waarde zouden moeten verliezen omdat geïntimeerde in 1950 nagelaten heeft haar inkomfactuurboek tijdig te houden;

Aangezien bij argument a contrario uit het verslag aan de Koning, voorafgaandelijk het besluit van 27 maart 1936, nr. 264, appellant het te vergeefs als billijk voorstelt, ten opzichte van handelaars, die, om de schijn te hebben in regel te zijn, bescheiden houden waarin ze slechts een deel hunner verrichtingen inschrijven, maatregelen te treffen gelijkaardig aan deze welke zich opdringen ten overstaan van degenen, die geen bescheiden hebben gehouden;

Aangezien immers de splitsing van artikel 48, 4° der wet in twee duidelijk van elkander te onderscheiden alinea's, er wel op wijst dat de wetgever beide afzonderlijke hypothesen heeft willen onderscheiden om elke tekortkoming met een eigen sanctie te beteuigen;

Aangezien, in ondergeschikte orde, appellant inroep dat het bestuur steeds het tweede lid van artikel 48, 4° zou kunnen toepassen, vermits het zich, in geval van niet houden van factuurboeken, telkens zou kunnen beroepen op het niet inschrijven van meer dan één tiende der verrichtingen gedurende een tijd, perk van minstens twee maanden begrepen in de controleerbare perioden, in welk geval de aanslag, steeds volgens appellant, over gans het gecontroleerd tijdperk zou moeten lopen;

Aangezien voormelde interpretatie het eerste lid van artikel 48 4° specifiek eigen toepassingsgebied ontzegt of, minstens, de draagwijdte ervan ontzenuwt, bijgevolg indruist tegen de formele wilsbeschikking, die twee duidelijk onderscheiden hypothesen voorziet, en derhalve dient verworpen te worden;

II. Incidenteel beroep : (zonder belang)

Om deze redenen :

Het Hof,
Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;
Rechtdoende op tegenspraak;
Alle verdere of strijdige besluiten van de hand wijzend;

Gehoord de heer advocaat-generaal J. Cerckel in zijn eensluidend advies ter openbare zitting gegeven;

Ontvangt het beroep en het incidenteel beroep; verklaart deze beroepen ongegrond;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep;

Veroordeelt appellant tot de kosten van het hoofdberoep en geïntimeerde tot de kosten van het incidenteel beroep.

NOOT. — Bovenstaand arrest heeft kracht van gewijsde bekomen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 9 februari 1960.

Voorzitter : M. Van Malleghem.

Raadsheren : M.M. Buysse en De Preter.

Advokaat-generaal : M. Bonte.

Advokaten : Mrs. G. Heyvaert en E. Van Dessel.

Wegenverkeer. — Duisternis. — Auto met standlichten. — Fietzers zonder licht. — Naast elkaar rijdende fietsers. — Aansprakelijkheid bij helften.

De autobestuurder die met standlichten rijdt, wanneer het niet meer mogelijk is duidelijk te zien op een afstand van ongeveer 100 m, maakt inbreuk op artikel 43, 1. van het Verkeersreglement.

De door de auto aangereden fietser die naast een andere fietser rijdt (beide fietsers zonder licht) pleegt inbreuk op artikelen 42,1,a en 53,2,2° van het Verkeersreglement.

De aansprakelijkheid dient bij helften verdeeld te worden tussen de autobestuurder en de betrokken fietser.

Venneman t/ Briessinck.

Overwegende dat het ongeval zich voordeed op 8-1-59 rond 17 u. 35;

Overwegende dat verdachte bij zijn verhoor onmiddellijk na het ongeval de mening toegedaan was dat hij standlichten voerde;

Dat hij zijn snelheid schatte op ongeveer 60 km/u;

Dat hij aanvankelijk beweerde dat hij, naar zijn mening, nog 200 meter ver zag en voor de correctionele rechtbank verklaarde dat hij dacht allerm minst toch nog 100 (honderd) meter zichtbaarheid te hebben;

Dat hij ten slotte aanvoerde, min of meer verblind geweest te zijn door een tegenligger, welke even zijn koplichten inschakelde; dat hij echter niet zegde dat hij daarbij zijn vaart verminderd had;

Overwegende dat deskundige Lammens besloot dat de wagen van verdachte zeker voorzien was van standlichten, maar dat het hem technisch niet mogelijk was uit te maken of ook de kruisingslichten gebrand hebben;

Overwegende dat, daags na de feiten, bij ongeveer dezelfde omstandigheden, de rijkswacht vaststelde dat het om 17 u. 30 nog mogelijk was duidelijk te zien op ongeveer 150 meter maar dat zulks om 17 u. 35 niet meer mogelijk was op 100 meter;

Dat verbalisant Uyttendaele getuigde dat het om 17 u. 30 mogelijk was 100 meter ver te zien maar dat er niet kon uitgemaakt worden of een persoon, op deze afstand gezien, zich al dan niet verplaatste;

Overwegende dat Peleman Leo, na het horen van de slag van de aanrijding, aan het hek kwam van zijn woning en van daar uit — hetzij op ongeveer 80 meter van de plaats van het ongeval — twee of drie gedaanten zag, staande rond een andere welke ten gronde lag;

Overwegende dat er uit dit alles dient afgeleid dat het, op het ogenblik van het ongeval, niet meer mogelijk was duidelijk te zien op een afstand van ongeveer 100 meter en dat verdachte, ingevolge artikel 43-1 van het K.B. dd. 8-4-1954, ertoe gehouden was zijn kruisings- of koplichten te gebruiken;

Dat, hadde hij zulks gedaan, hij niet alleenlijk zijn eigen gezichtsveld zou verruimd hebben maar ook de bestuurders welke dezelfde richting volgden en welke, gezien de omstandigheden en weze het ook ten onrechte, meenden er nog niet toe gehouden te zijn hun voertuig te verlichten, met meer doelmatigheid zou verwittigd hebben van zijn aankomst;

Overwegende dat verdachte een tweede fout beging wanneer hij « min of meer » verblind werd door een tegenligger en niettemin, met ongeminderde snelheid zijn weg vervolgde;

Overwegende dat de foutieve gedraging van verdachte het gebrek aan vooruitzicht of voorzorg uitmaakt dat begrepen ligt in de telastlegging en bij hetwelk er, onvrijwillig, slagen of verwondingen veroorzaakt werden aan Venneman Raymond;

Dat derhalve het feit ten laste gelegd van verdachte voor het Hof bewezen gebleven is;

Overwegende dat de straf door de eerste rechter toegepast, rechtmatig is en dient behouden;

Dat er nochtans geen redenen voorhanden zijn om de verdachte de gunst van de voorwaarde toe te kennen;

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat Van der Sype Willy, welke het slachtoffer vergezelde verklaarde dat zij beiden zonder licht reden;

Dat hij vóór de correctionele rechtbank bevestigde dat hun licht niet brandde;

Overwegende dat aldus, waar het niet meer mogelijk was duidelijk te zien op een afstand van 200 meter, het slachtoffer inbreuk pleegde op artikel 42-1,a van het K.B. dd. 8-4-1954, en zelf een fout beging welke mede-oorzaak was van de aanrijding;

Overwegende, dat, aan de andere kant, steeds volgens Van der Sype Willy; Venneman Raymond, links naast hem reed — en blijkbaar bleef rijden — alhoewel er een tegenligger — voertuig met eigen beweegkracht — naderde;

Dat deze inbreuk op artikel 52-2-2e lid van het K.B. dd. 8-4-1954, bewezen in hoofde van Venneman insgelijks tot het ongeval bijdroeg;

Overwegende dat weliswaar deze fouten van het slachtoffer, de fouten van verweerder niet uitsluiten; dat zij echter met zich brengen dat Venneman Raymond zelf een deel dient te dragen van de verantwoordelijkheid voor het ongeval en voor zijn gevolgen;

Dat dit deel, in billijkheid, door het Hof vastgesteld wordt op 1/2, de overige helft ten laste blijvend van verweerder;

NOOT. — Het nevens elkaar rijden van fietsers, zowel op verplichte als niet verplichte rijwielpaden en op de rijbanen zowel bij dag als bij duisternis, is een echte plaag.

Geen wonder dat wanneer er geijverd wordt voor de veiligheid op de wegen, men menigvuldige aanplakbrieven ziet : « Fietsers achter elkaar » ! Deze loutere aanmaning brengt echter weinig aarde aan de dijk.

Art. 53.2 van het verkeersreglement laat immers de berijders van fietsen en van rijwielen met hulpmotor die de rijbaan volgen toe met tweeën naast elkander te rijden. Slechts bij het naderen van een voertuig met eigen beweegkracht of een bespannen voertuig, alsmede in de bebouwde kommen moeten zij achter elkander rijden.

Wanneer de bestuurder van een auto nevens elkaar rijdende wielrijders moet inhalen en voorziet dat hij bij mogelijk kruisen van andere weggebruikers moeilijk zal kunnen doen, geeft hij een geluidssignaal.

De fietsers schrikken op, kijken meestal om, waardoor zij onbewust een beweging naar links maken met hun stuur, trachten ze achter elkaar te geraken doch ze slagen hierin niet onmiddellijk, ondertussen zijn de auto's uit beide richtingen genaderd.

Dat is de gewone gang van zaken.

Gezien de huidige drukte van het verkeer dringt een algemeen verbod van nevens elkaar rijden zich op voor fietsers en rijwielen met hulpmotor.

Dit verbod zou niet alleen voor de rijbanen moeten gelden doch voor alle openbare wegen, ook voor de rijwielpaden. Wat al ongevallen doen zich niet voor tussen kruisende en nevens elkaar rijdende fietsers op de rijwielpaden zelf.

Hoe wordt het inhalen niet gehinderd door nevens elkaar rijdende andere fietsers !

Mr. R. Van Roye, heeft in 1956 in zijn werk « Le Code de la Circulation » nr 338 reeds gewezen op het ongerijmde van art. 532. « La permission donnée ainsi aux cyclistes témoigne d'une sollicitude non exempte d'imprudence ».

Het heeft weinig zin aan te zetten achter elkaar te rijden als het verkeersreglement toelaat in bepaalde omstandigheden met tweeën naast elkander te rijden; het verkeer is al te druk zodat het nevens elkaar rijden niet slechts een uitzondering zou mogen zijn doch volstrekt verboden.

Mr. E. V. D.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

3e Kamer. — 11 februari 1959.

Alleenzettelend rechter : M. Rubbrecht.
O.M. : M. Convents.

Wegverkeer. — Interpretatie van de artikelen 110 en 25, 2 c) van het algemeen verkeersreglement.

Artikel 110 van het algemeen verkeersreglement laat niet toe te zeggen, dat het links afslaan op plaatsen, waar een doorlopende streep is, anders zou mogen geschieden dan artikel 25, 2 c) voorschrijft. Een afwijkende interpretatie zou er bovendien toe leiden op de in rijstroken verdeelde banen twee verschillende wijzen van links afslaan in te voeren, hetgeen slechts onzekerheid en groter gevaar zou opleveren.

O.M. t/ Behiels.

Overwegende dat verdachte in de rechter rijstrook van de omleiding der gemeente Herent reed en aan het kruispunt van de Wileselesteenweg links wilde afslaan; dat hij daartoe zijn linker richtingslicht heeft aangestoken, doch in de rechter rijstrook is gebleven tot hij op het kruispunt kwam en dan zijn beweging naar links in eens heeft uitgevoerd en daarbij in botsing is gekomen met de scooter van de burgerlijke partij die op het punt was hem in te halen;

Overwegende dat verdachte beweert art. 25,2 c) van het Verkeersreglement niet te hebben overtreden, omdat hij aan zijn linkerkant een doorlopende witte streep had, waar hij niet over mocht komen tenzij op het kruispunt zelf waar hij links moest afslaan;

Overwegende enerzijds dat art. 110 van het Verkeersreglement als algemene regel het verbod stelt om van de ene rijstrook op de andere te komen, wanneer deze door een doorlopende streep is afgebakend, doch als uitzondering daarop het links afslaan voorziet;

Overwegende anderzijds dat het links afslaan een beweging is die uitdrukkelijk in art. 25,2 c) wordt beschreven en dienovereenkomstig uitgevoerd moet worden, meer bepaald door zich vooraf naar links te begeven zonder echter de normale gang van het tegemoetkomend verkeer te beletten of te hinderen;

Overwegende dat de tekst van art. 110 niet toelaat te zeggen dat het links afslaan, op plaatsen waar een doorlopende streep is, anders zou mogen geschieden dan art. 25,2 c) voorschrijft; dat een afwijkende interpretatie er bovendien toe zou leiden op de in rijstroken verdeelde banen twee verschillende wijzen van links afslaan in te voeren, hetgeen slechts onzekerheid en groter gevaar zou opleveren;

Overwegende dat verdachte dus artikel 25,2 c) heeft overtreden en zich in het geval heeft gesteld van iemand die een manoeuver wilde uitvoeren overeenkomstig artikel 17; dat het doen werken van zijn richtingslicht hem daartoe geen enkele voorrang verleende op de burgerlijke partij, die mocht verwachten dat hij desnoods op de rechterkant zou stilhouden om haar doorgang te verlenen;

Overwegende dat de verschillende misdrijven vermeld sub I en II door één en hetzelfde feit uitgemaakt geweest zijn;

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

7e Kamer. — 8 juni 1960.

Voorzitter : M. D'Hondt.
Referendaris : M. Van der Gucht.
Advokaten : Mrs. De Decker en Van Hecke.

Namaking van een handelsmerk en oneerlijke mededinging. — Ontvankelijkheid van de deswege ingestelde vorderingen. — Benamingen «Bébéslip» en «Baby-slip».

Bij namaking van een handelsmerk kan alleen de eigenaar van het merk de namakers in rechten aanspreken. Evenwel kan hij, die het bewijs zou leveren van een eigen en persoonlijk geleden schade door de handelingen van de namakers op grond van artikel 1382 B.W. een vordering wegens oneerlijke mededinging instellen.

De benamingen «Bébéslip» en «Babyslip» behoren tot de gewone omgangstaal.

P.V.B.A. Schaumont en Zonen en N.V. Mawet t/
N.V. Page.

Aangezien eiseressen zich enerzijds beroepen op hun hoedanigheid van eigenaars van het handelsmerk Bébéslip, neergelegd ter griffie van de rechtbank van koophandel te Gent de 15-11-1954, onder nr. 3445, voor de nijverheid en handel van ondergoed voor babies, voornamelijk luiers en dat zij anderzijds zich ook beroepen op het brevet nr. 520522 dat aan tweede eiseres werd verleend op 6-6-1953 en waarvan eerste eiseres de uitsluitende vergunning heeft, om aan verweerster te verwijten een gelijkaardig produkt op de markt te hebben gebracht en gebruik te maken van de benaming en handelsmerk «Babyslip»; dat de vordering zowel gesteund is op een beweerde namaking van handelsmerk als op beweerde feiten van oneerlijke mededinging;

Dat de vordering strekt tot het horen bevelen dat verweerster zal ophouden de benaming Babyslip verder te gebruiken; tot het veroordelen van verweerster 250.000 frank te betalen ten titel van schadevergoeding; tot het horen bevelen dat het vonnis zal gepubliceerd worden;

Ontvankelijkheid, wat tweede eiseres betreft:

Overwegende dat verweerster de ontvankelijkheid van de eis betwist wat tweede eiseres betreft;

Dat het feit dat tweede eiseres houdster zou zijn van een uitvindingsoctrooi geen invloed heeft ter zake, gezien het hierboven omschreven onderwerp van de vordering;

Overwegende dat enkel de eigenaar van een merk het recht heeft de namakers te dagvaarden; dat alleen eerste eiseres het merk heeft neergelegd; dat tweede eiseres nochtans op grond van art. 1382 B.W., en indien zij zou kunnen bewijzen dat zij een eigen en persoonlijk schade heeft geleden door toedoen van verweerster, ontvankelijk is een vordering in te stellen voor oneerlijke mededinging (Beroep Brussel, 14 jan. 1953, Jur. Com. Brux. 1953, blz. 71);

Ten gronde:

Overwegend dat het woord «baby» tot de omgangstaal behoort; dat eiseressen het trouwens in de tekst van hun dagvaarding hebben opgenomen; dat voor zoveel als nodig kan aangestipt worden dat in de door eiseressen voorgelegde catalogus «Premaman» dit

woord herhaaldelijk wordt gebruikt en namelijk in samengestelde woorden als: «baby-jasje», «baby-mutsje», «baby-botte», «baby-slofjes»;

Dat het woord «slip» eveneens in de omgangstaal is getreden; dat het de noodzakelijke benaming is geworden van een kort stuk kledinggoed;

Dat verweerster drie uittreksels geeft uit de «Marques internationales», namelijk: «Trim slip», «Ela-slip» en «Duoslip», waarbij dan telkens in het commentaar het woord «slip» wordt hernomen in de gebruikelijke betekenis;

Dat eiseressen aanvoeren dat de combinatie van beide woorden niet werd opgenomen in de gewone omgangstaal en dus zouden dienen beschermd;

Overwegende dat in de benamingen «baby-jasje», «baby-mutsje», «babybotte», beide woorden in gewone betekenis gebruikt worden en wijzen op een bepaald voorwerp dat speciaal voor een baby is bestemd; dat hetzelfde geldt voor de woorden «badslip» «vrouwen-slip», enz... waar het woord «slip» gebruikt is in de gewone betekenis en wijst op een kort kledinggoed bestemd voor bepaalde personen, of voor een bepaalde sport;

Dat de benaming «baby-slip» eveneens tot de omgangstaal behoort en om dezelfde redenen;

Dat de hierboven opgenomen benamingen uit «Les Marques internationales» te weten «Trimslip», «Duoslip», anders luiden en op de vennootschap die fabriceert «création Trimeca», «Duo S.A.» of zoals (Ela-slip) op een bijzondere kwaliteit wijzen;

Overwegende dat verweerster trouwens de woorden «baby slip» altijd gebruikt heeft in een zinsnede of titel, doch in de gebruikelijke zin;

Dat zij bovendien geen textielfabrikant is zoals eiseressen, dat zij papieren luiers maakt en daarbij een plasticen slipje verkoopt waardoor de luiers worden vastgehouden;

Dat ten hoogste de schrijfwijze van de benaming «bébé slip» zou kunnen beschermd worden;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Zegt de eis ontvankelijk, doch ongegrond; wijst eiseressen er van af; veroordeelt hen tot de kosten.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Ontvangst der Stagiaires

De oud-Voorzitters en het Bestuur der Vlaamse Conferentie ontvingen op donderdag 1 december 1960 in het zaaltje der Conferentie de stagiaires der drie jaren.

In aanwezigheid van de Heer Stafhouder en verschillende oud-voorzitters opende Mr Edgar Boonen de vergadering door de stagiaires welkom te heten in de conferentie. De Voorzitter belichtte de betekenis der V.C. vroeger en nu, en duidde o.m. op het belang van een goede taalbeheersing voor de jonge advocaat, zowel in geschriften als in pleidooien.

Hij verduidelijkte de bedoeling van de welsprekendheidsprijskamp Herman de Jong, en vroeg aandacht voor het traditionele worsten- of stagistensouper met stagistenrevue, welke dit jaar zal doorgaan op vastenavond, 14 februari 1961.

Stafhouder Mr Marcel Roost sprak daarop zijn stagiaires toe. Hij drukte op het belang van een gron-

dige studie van het recht. Nooit kent men het recht, hoogstens iets van het recht. Vooral de juridische problemen in verband met de Europese gemeenschappen verdienen belangstelling, daar dit Europees recht geleidelijk een grotere invloed zal uitoefenen op het intern recht der landen-leden.

Tot slot spoorde Mr Roost de stagiaires aan de vergaderingen der Vlaamse Conferentie trouw bij te wonen, en feliciteerde bij deze gelegenheid de voorzitter voor de drukke activiteit sinds de openingszitting.

Als afgevaardigden der stagiaires werden aangeduid: Mr Mariette Verrycken voor het derde jaar, Mr William Lambrechts voor het tweede jaar en Mr Jaak Deprez voor het eerste jaar. Deze laatste zag zich door de traditie — die hem wellicht nog niet bekend was — verplicht het woord te nemen als vertegenwoordiger der jongste generatie. Mr Deprez dankte Stafhouder en Voorzitter voor het gulle onthaal dat de « versgebakken » doctors in de rechten aan de balie wordt voorbehouden, zodat van een schachtencomplex geen sprake is en de stagiaires steeds op de ouderen kunnen beroep doen voor het oplossen van al hun problemen en moeilijkheden... (sommige aanwezigen vroegen zich af wie de moeilijkheden der ouderen oplost !)

Het feit dat het aantal beschikbare glazen in extremis moest aangevuld worden, bewijst op zichzelf de talrijke opkomst en het succes van deze receptie.

I. D. W.

Spreekbeurt door Dr. Alb. Van de Poel op 25 nov. 1960

In het kader van de journalistiek, waarin dit jaar door de openingsrede geplaatst werd, had Mr. Edgar Boonen een gekend journalist uit Nederland uitgenodigd.

Dr. jur. Albert Van de Poel werd te Diest geboren en studeerde aan de Universiteiten te Gent, Amsterdam en Nijmegen. Sinds 1920 is hij hoofdredacteur of medewerker van verschillende Nederlandse dagbladen en tijdschriften, terwijl ook in België regelmatig gewaardeerde bijdragen van zijn hand worden gepubliceerd. Deze Belgische journalist uit Nederland was zeker de aangewezen persoon om over het delicate onderwerp « Gemeenschappelijke vraagstukken rond de Schelde » voor een Antwerps publiek te komen spreken. De confraters waren dan ook zeer talrijk opgekomen.

De Westerschelde heeft, aldus spreker, lange tijd als symbool van scheiding tussen het Nederlandse en het Belgische gebied in haar omgeving gefungeerd. Thans krijgt zij echter hoe langer hoe meer het kenmerk van een bindmiddel tussen onze gewesten.

Het Nederlandse Deltaplan voorziet de afsluiting van de zeearmen tussen Nieuwe Waterweg en Westerschelde en zal zodoende de Zeeuwse eilanden aaneensnoeren. Er kan aldus een weg ontstaan van Rotterdam-centrum via de Haringvlietbrug, Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland naar Goes. Deze weg zou onder of over de Westerschelde verlengd moeten worden naar Terneuzen en Gent om een nieuwe verbinding te krijgen van Randstad Holland met het Franse gebied rond Rijsel.

Op korte termijn is de zgn. Benelux- of Zoom-weg te verwachten, van Rotterdam via de Haringvlietbrug tussen Bergen op Zoom en Roosendaal door naar Antwerpen.

De omvorming van de Oosterschelde in een zoetwatermeer komt de vestiging van nieuwe industrieën op Walcheren en Z. Beveland ten goede (Sloepplan). Voor de oostkant van het Westerscheldebekken is door de provincie Noordbrabant het Kreekrakplan gelan-

ceerd, dat een zeehaven omvat voor zeeschepen tot 10.000 ton met het oog op vestigingsmogelijkheid voor middelzware industrie. Deze zeehaven zou via de nieuwe zeelsluis bij Fort Frederik, welke in het kader van het Antwerpse tienjaren-plan wordt gebouwd, met de Westerschelde kunnen worden verbonden. Dit noemt Dr. Van de Poel een uniek feit in onze geschiedenis: een Nederlandse haven ten zuiden van Bergen op Zoom, verbonden met de Schelde via een sluis op Belgisch grondgebied.

In het Kreekrakplan ligt tevens de sleutel voor de oplossing voor de nieuwe Schelde-Rijnverbinding, omdat daardoor een kanaal van de zeelsluis bij Fort Frederik en zo van de dokken van Antwerpen naar de Oosterschelde bij het Kreekrak zou ontstaan.

Aan de zuidelijke oever van de Westerschelde treedt een nieuwe ontwikkeling in door de verbreding en verdieping van het Gentse zeekanaal en de bouw van de nieuwe zeelsluis te Terneuzen, waardoor schepen van 50.000 ton de haven van Gent zullen kunnen bereiken. Dit belooft een aanzienlijke industriële expansie langs het kanaal Gent-Terneuzen aan weerszijden van de grens.

Deze grote veranderingen zullen een steeds verdere samengroei bewerken van de gebieden rond de Westerschelde. Daartoe draagt verder bij de uitbreiding van de haven van Antwerpen, met de noodzaak de ontvangst mogelijk te maken van grote oceaanschepen tot 65.000 ton. Dit dringt tot normalisering van de Westerschelde, waarbij de industrie rond haar bekken tevens belang heeft, zoals de opkomende duwvaart dringt tot aanleg van een nieuwe Schelde-Rijnverbinding ter vervanging van het kanaal Hansweert-Wemeldinge.

Vele elementen werken thans samen om een grootse en samenhangende ontwikkeling rond de Westerschelde te doen verwachten, waarbij haar gunstige ligging ten volle wordt benut. Als grote troeven bezitten deze gebieden nog de mensen en de ruimte, welke in andere streken zoals de Randstad Holland reeds ontbreken.

Deze bijzonder interessante voordracht werd nog verlevendigd door diverse indiscreties en nieuwsjes uit eerste bron, die hier bezwaarlijk kunnen weergegeven worden en trouwen op uitdrukkelijk verzoek van de spreker niet voor publicatie in aanmerking komen.

Bij het einde van zijn betoog werd Dr. Van de Poel dan ook langdurig toegejuicht en hartelijk bedankt door Voorzitter Boonen waarop Mr. C. De Baeck onmiddellijk het vuur opende door op te merken dat ondanks de zgn. Benelux-geest Nederland geen overleg had gepleegd met België alvorens het Delta-plan te aanvaarden. Senator De Baeck noemde zich geen voorstander van een louter Antwerpse oplossing, maar drukte de vrees uit dat de optimistische voorspellingen van de heer Van de Poel voor de invloed van Rotterdam zouden moeten wijken.

Spreker gaf toe dat hij vooralsnog niets kon garanderen, daar de Nederlandse Regering en het Kreekrakplan (nochtans gelanceerd door premier de Quay... als Commissaris der Koningin in N. Brabant) en de Schelde-Rijnverbinding nog « bestudeert ». Nochtans meent spreker dat deze plannen zullen uitgevoerd worden, maar dat Rotterdam de afschaffing der Rijnvaartpremies en andere kunstmatige bevoordeling der concurrentie zal eisen. De Schelde, volgens de legende eens door Lohengrin bevaren, wordt terug van « barst tot brug, van dodelijke afweergracht tot levenwekkende verkeersstroom ».

Na tussenkomsten van Mrs. J. Cortvriend, J. Heinz en H. Albers verklaarde de voorzitter deze boeiende vergadering voor gesloten.

I. De Weerd.

Voordracht van Albert Westerlinck

Op vrijdag, 16 december, te 20 uur, richt de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen een Academische zitting in, die zal plaats hebben in de Assisenzaal van het gerechtsgebouw te Antwerpen, aan de Britselei.

Prof. Dr. José Aerts (Albert Westerlinck), hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven, zal een herdenkingsrede houden over Willem Elsschot.

Joost Noydens en Lisbeth Van Thillo zullen uit het werk van deze grote letterkundige voorlezen.

Jonge Balie te Namen

De « Conférence du Jeune Barreau » te Namen heeft op zaterdag 3 december II. haar plechtige openingszitting gehouden in de Assisenzaal van haar stemmig, rustig gelegen Gerechtsgebouw.

De Voorzitter der Conferentie Mr Derenne mocht een groot aantal genodigden en eregasten begroeten. De magistratuur van Namen, meerdere raadsheren van het Hof te Luik, afgevaardigden van de Balies van Parijs, Luxemburg en een zeer talrijke reeks vertegenwoordigers van zusterconferenties woonden de zitting bij. Monseigneur Charue, bisschop van Namen, de militaire bevelhebber der provincie en talrijke burgerlijke autoriteiten waren eveneens aanwezig.

Mr. Derenne riep eerst de namen af der confraters die in de twee wereldoorlogen het offer van hun leven brachten. De vergadering bewaarde, rechtstaand, een korte wijl ingetogen stilte.

Daarna werd Mr. Raymond Grandmoulin, de openingsredenaar voorgesteld. Deze voorstelling, gans doordrongen van hartelijke vriendschap en bewondering, liet toch reeds een weinig onrust doorschemeren. Daaraan was de titel van het gekozen onderwerp niet vreemd: « De Marie Besnard à Pierre Jacoud... ou la tête des autres ».

Mr. Grandmoulin, zich wendend tot het talrijk publiek dat de Assisenzaal vulde, begon onmiddellijk met een ongenadige rake psychologische ontleding van de gevoelens die ter gelegenheid van een groot Assisenproces worden opgewekt. De persoon van de beschuldigde en deze van verdediging en openbaar Ministerie werden belicht. De toeschouwer, zelf een speelbal van edel streven en hardnekkige ondegden, vindt zich terug, dan weer in de beschuldigde waarin hij zichzelf erkent, dan weer in de strafvordering die zijn « hoger ik » bevredigt.

In een schitterend, boeiend betoog schetst de openingsredenaar dan de twee grote moordzaken, reeds vermeld in zijn titel. De naam van Georges Simenon, geciteerd in het narratief gedeelte, maakt het publiek onmiddellijk opmerkzaam: de boeken van de romanschrijver en de rede van Mr. Grandmoulin zijn aanverwant.

Waar wil de spreker naar toe? Hij waarschuwt tegen gerechtelijke dwalingen, tegen beschuldigden die moeten gevonden worden « par raison d'Etat » en tegen experts, die veel geleerder schijnen dan ze werkelijk zijn. De eindnoot is niet erg hoopgevend: « Les tribunaux rendent des jugements, plutôt que la justice ».

Tegen die stelling trekt de Heer Stafhouder Wautier ten strijde. Zijn repliek is een hulde aan het werk en het doorzicht der rechtbanken. Hij ontkent het bestaan van gerechtelijke dwalingen, op een miniem procent na en bestrijdt de al te pessimistische opvatting van de spreker, waarvan hij echter het redenaarstalent sterk waardeert.

De avond werd besloten met het gebruikelijk banket.

J. M.

MEDEDELINGEN

International Law Association 49e Conferentie Hamburg (9-13 augustus 1960)

Van 9 tot 13 augustus 1960 greep te Hamburg de 49e conferentie van de « International Law Association » plaats. Deze vereniging, gesticht in 1873, heeft tot doel de studie en de vooruitgang van het internationaal recht (publiek recht en privaatrecht) en het onderzoek van het vergelijkend recht; zij doet voorstellen tot het oplossen van wetsconflicten en tot de unificatie van het recht.

De deelnemers waren zeer talrijk: verscheidene honderden afkomstig uit 39 landen, waaronder delegaties, zowel uit landen achter het ijzeren gordijn (Rusland, Polen, Hongarije) als uit Afrikaanse en Aziatische staten (Ceylon, Ghana, Indië, Pakistan, enz.).

Na de plechtige openingszitting in het Rathaus, waarbij de voorzitter van de Duitse afdeling, de heer Rolf Stödter, tot algemeen voorzitter van de International Law Association werd uitgeroepen, ter vervanging van de heer Oscar Houston (U.S.A.), werden gedurende de volledige week door de verschillende secties een reeks actuele onderwerpen besproken, die verband hielden met de hiernavermelde stoffen:

1. het recht van de internationale waterwegen;
2. de rechtsconflicten in verband met vennootschappen (bepaling van de toepasselijke wet; verplaatsing van de zetel van een vennootschap van een land naar een ander; internationale fusie van vennootschappen);
3. de rechtsproblemen in verband met de strijdmacht der Verenigde Naties;
4. handelsmerken;
5. de nationalisatie en de buitenlandse eigendom;
6. de soevereiniteit over het luchtruim en het internationaal statuut ervan;
7. de uitvoering van buitenlandse rechterlijke uitspraken;
8. het vreedzaam gebruik van de kernenergie;
9. de vreedzame samenleving;
10. het internationaal monetair recht;
11. de bewaking der kinderen.

Bepaalde onderwerpen waren uiterst actueel, ten gevolge van de politieke verwickelingen van de laatste tijd (men denke bv. aan de strijdmacht der Verenigde Naties of de Vreedzame Samenleving). Het was dan ook bijzonder interessant het standpunt te vernemen door de vertegenwoordigers van de landen van de Oostgroep uiteengezet.

Op materieel gebied was het congres prachtig georganiseerd. Naast de eigenlijke werkzaamheden, in het lokaal der Universiteit was er bijna iedere dag een receptie, een banket of een uitstap voorzien. Zo was er een boottocht op de Elbe, een tocht naar de Baltische Zee, een receptie te Travemünde, enz. Voor de dames werd een speciaal programma uitgewerkt, met een excursie naar de Lüneburger Heide en een « fashion show ».

De deelnemers kregen ook de gelegenheid een bezoek te brengen aan het indrukwekkend Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht. Zij werden er in groepjes rondgeleid, zowel in de rijk gestoffeerde bibliotheek als in de moderne lokalen, waar de wetenschappelijke navorsers zich aan de studie van problemen van internationaal privaatrecht wijden.

Dit congres heeft nogmaals de nadruk gelegd op problemen, die ten gevolge van het toenemend internationaal verkeer steeds actueler worden, en op het nut van confrontatie der opinies door rechtsbeoefenaars uit verschillende landen aangekleefd.

S.F.

Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel

Onderstaand schrijven werd door het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel toegezonden aan dhr Gilson, minister van Landsverdediging

* * *

Mijnheer de Minister,

Betreft: « Werking » van de Kommissie voor Taaltoezicht.

De hogergenoemde kommissie is door de wetgever opgericht met het doel de wantoestanden inzake het taalgebruik bij het leger te onderzoeken. Uit volgende feiten blijkt duidelijk dat deze kommissie de haar opgedragen taak volledig verwaarloost:

1. Door ons schrijven dd. 31 oktober 1959 werd klacht neergelegd inzake de taaltoestanden in het Militair Geografisch Instituut, zowel wat het overwicht der franstalige personeelsleden betreft als wat de gebrekkige vorming van het nederlandstalig personeel betreft.

Tot heden werd ons geen uitslag van het gevraagde onderzoek medegedeeld.

2. Door ons schrijven van 15 december 1959 werd geklaagd over de taaltoestanden in het kwartier Prins Boudewijn met het verzoek sommige diensten in een Vlaamse en Franse sekte te splitsen, zoals door de wet werd voorzien.

Tot heden werd ons geen uitslag van het gevraagde onderzoek medegedeeld.

3. Door onze brief van 29 februari 1960 werd geprotesteerd tegen het feit dat het Materieel- en Bevoorradingsdepot te Zellik als tweetalig ingeschreven staat, dit in strijd met de vigerende wetgeving.

Tot heden werd ons geen uitslag van het gevraagde onderzoek medegedeeld.

4. Ons schrijven van 29 februari 1960 protesteerde tegen het feit dat — in strijd met de wet van 1938 — de briefwisseling van het AsIAT met de private firma's uit het Vlaamse landsgedeelte in het Frans gevoerd wordt.

Tot heden werd ons geen uitslag van het gevraagde onderzoek medegedeeld.

* * *

Wij menen dat hieruit duidelijk blijkt dat de bedoelde kommissie in grove mate aan haar taak te kort komt. Wij durven U dan ook beleefd verzoeken spoedig de nodige maatregelen te treffen om de kommissie tot haar normale activiteit te dwingen.

Wij willen er U in dit verband attent op maken dat het mandaat van de leden van de genoemde kommissie onlangs vervallen is. Wij verzoeken U dan ook met aandrang om dit mandaat voor dezelfde leden in geen geval meer te hernieuwen, maar ze te vervangen door personen die effectief hun taak waarnemen. Voor wat betreft de voorzitter lijkt het ons vanzelfsprekend dat een minister in functie geen vruchtbaar werk meer kan leveren in deze kommissie, gezien zijn andere ambtsbezigheden.

Met de meeste hoogachting,

Een bestuurslid

Dr F. Bové,
Algemene Voorzitter

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie: jrg. 1960 - nr. 10:

Wetgeving.

Tijdschrift voor Gemeenterecht: jrg. 1960 - nr. 11:

Veldwachter. — Bevolking. — Openbare Onderstand. — Onderwijs.

De Gemeente: jrg. 1960 - nr. 11:

F. Poellaer, Het bijhouden van de bevolkingsregisters. — L. Bosman, Aansprakelijkheid voor handelingen van geneeskundige helpers (1e deel). — J. Grundy, De begroting van de stad Hyde voor 1960-1961. — F. Vanden Brande, De samenwerking tussen de gemeenten en de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom.

Nederlands Juristenblad: jrg. 1960 - nr. 42:

P. W. Kamphuisen, De huurder als goed vader. — G. Czapski, Schadevergoeding voor Nederlandse nazislachtoffers. — J. W. Van Der Zanden, Verbetering. — H. M. Voetelink, Overwegende, dat... — J. De Vries, De plaats van de straf bij de bestrijding van gevaarlijk verkeersgedrag in het snelverkeer, III. — De negende samenkomst van de Haagse conferentie voor internationaal privaatrecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jrg. 1960 - nr. 4654:

P. W. Van der Ploeg, Heeft naar de rechtspraak van de Hoge Raad de maatschappij een afgescheiden vermogen? (II, slot).

Arbitrale Rechtspraak: jrg. 1960 - nr. 479:

Rechtspraak.

Bestuurswetenschappen: jrg. 1960 - nr. 6:

G. J. Wiarda, Tweemaal Themis of het gewichtsverlies van het recht. — K. Groen, De publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en het traditionele bestuur (II). — H. A. J. M. Vrouwenfelder, De invloed van meerjarige programma's op begroting en begrotingstechniek. — J. H. van der Meide, Herziening van de Gemeentewet.

Journal des Tribunaux: jrg. 1960 - nr. 4298:

J. Vanderveeren, La loi du 15 juillet 1960 sur la prévention morale de la jeunesse.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités: jrg. 1960 - nr. 9:

Rechtspraak.

La Revue Administrative: jrg. 1960 - nr. 77:

L'Armand, Présentation du Rapport sur les obstacles à l'expansion économique, suivie du texte du Rapport et des recommandations concernant l'Administration. — R.-Y. Debia, Le district urbain de Montbéliard. — P.-M. Juret, Législation maritime: De quelques utilisations du domaine maritime naturel. — G. Liet-Veaux, Sens et effets de l'approbation des délibérations municipales. — F. Vincent, Répertoire analytique. — J. Germain, Pouvoir économique et pouvoir politique.

Recueil Dalloz: jrg. 1960 - nr. 40:

Jean-Jacques Dupeyroux, L'arrêté du 14 septembre 1960 relatif aux frais professionnels déductibles pour le calcul des cotisations de sécurité sociale.